PART TWO
DRAUGAS
Saturday, July 29, 1961

MOKSLAS ✯ MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS
DRAUGAS
Šeštadienis, 1961 m. liepos 29 d.

Lietuvių visuomenė ir jos literatūra

Dr. JONAS GRINIUS, Vokietija

Gyvename nelaimingo vertybių sumaišymo laikais. Žmonės dažnai nebesiorientuoja, kas jų gyvenime iš tikro yra prasminga, prasmingiau ir prasmingiausia. Sakysim, kartais pasigirsta tokių balsų, iš kurių aiškų, kad estetinės vertybės laikomos svarbiausiomis, aukštesnėmis už religines ir dorovines vertybes. Iš kitos pusės, skaitant laikraščius, vėl aiškiai matyti, kad jų nevienas skiria perdidelės reikšmės politiniams reiškiniams ir permažai tesidomi dailininkų ir rašytojų kūriniais, tartum šie nesudarytų dalies lietuvių gyvenimo turinio.

Esteticizmo ir politicizmo klaidos

Bet iš tikrųjų tiek grynas esteticizmas, kuris pervertina estetinių vertybių reikšmę, tiek vulgarus politicizmas, kuris praktiškai neįvertina meno ir literatūros kūrinių prasmės visuomenei, yra prieštaraujančios klaidos. Nors ir pavienių asmenų kuriami, meno ir literatūros kūriniai vis dėlto yra visuomeniniai reiškiniai, nes skirti žmonių gyvenimui praturtinti. Jie pirmiausiai yra sintetinio pažinimo šaltiniai ir intelektualiniai, emociniai ir vaizduoniai ryšininkai visuomenėj. Tai dvasinio pobūdžio ryšininkai, be kurių visuomenė smunka — tampa padrikesnė, skurdesnė, primityvesnė. Todėl kiekvienoj visuomenėj sąmoningieji jos nariai arba jos atstovaujantieji laikraščiai džiaugiasi naujais meno ir literatūros kūriniais ir drauge tuos savo psichinius ryšininkus vertina — kritikuoja estetiniu, idėjiniu, moraliniu ir kitokiais atžvilgiais. Šitokie vieši pokalbiai apie literatūros ir meno kūrinius naudingi tiek jų kūrėjams, tiek visuomenei.

Lietuvių visuomenėj ir jos spaudoj tokie vieši pokalbiai šiuo metu ypač svarbūs dėl dviejų motyvų. Viena, lietuvių politinis veikimas išeivijoj tegali būti labai ribotas. Būdamas dar iš esmės formalinis, jis nejučiomis šaukiasi prasmingo turinio, kurį paprastai duoda mokslo, meno ir literatūros kūriniai. Antra, kultūrinė kūryba su meniniais pasirodymais (koncertais, spektakliais, parodomis) ir dailiosios literatūros kūriniais ne tik turtina lietuvių gyvenimą, bet ir patarnauja svarbiausiam šiuo metu visuomeniniam uždaviniui — lietuvybei išlaikyti ir ją stiprinti.

Spaudos nepakankama talka

Kaip gi elgiasi mūsų spauda savosios literatūros atžvilgiu? Atrodo, kad ji palinkusi į vulgarų politicizmą, nes dažnu atveju, lietuviškos knygos — mokslo ir literatūros kūrinių vertinimai laikraščiuose yra nepatenkinami. Juk daugeliu atvejų visai rimta knyga, kuriai parašyti reikėjo daugelio mėnesių darbo, tesusilaukia laikrašty tik poros trejetos skilčių, ir tai jau laikoma geru reiškiniu. Iš kitos pusės tokio pat ilgio straipsniai su komplementais skiriami ir mėgėjų koncertams ar spektakliams. Bet argi šitoks vertinimas proporcingas ten paliestam kūrybiniam darbui? Ar laikraščių redaktoriai nejaučia, kad mėgėjų pasirodymai, kurių reikalingumo niekas neneigia, teturi tik momentinės reikšmės, o mokslinis ar literatūrinis kūrinys šiuo metu lietuviams turi istorinės (ir netiesiog politinės) reikšmės? Kaip galima suprasti kai kuriuos laikraščius ir jų redaktorius, neabejotinus patriotus, kai jie nesuorganizuoja nė vieno straipsnio apie naują knygą, kuriai parašyti reikėjo daug nakčių, kad rašytojas galėtų viešai pasidalinti savo mintimis ir jausmais su savo tautiečiais? Ar tai vertinimas savos kultūros, kuri būtina tautinei gyvybei, kaip neretai skaitome tuose pačiuose laikraščiuose?

Antai, prieš keletą mėnesių pasirodė J. Gliaudos labai įdomus "Šiksnosparnių sosto" romanas, kuris apskritai žmogiškos problematikos rėmuose kelia eilę klausimų, svarbių lietuvių išeivių ir tremtinių gyvenime. O kiek straipsnių pasirodė lietuvių laikraščiuose, kurie diskutuotų ir vertintų šį svarų kūrinį? Taip pat prieš keletą mėnesių yra išėjusi R. Spalio "Alma mater" stambi apysaka, kurioj dar jaunas rašytojas tęsia savo didžiulį užsimojimą — atvaizduoti lietuvių jaunąją kartą, išaugusią nepriklausomoj Lietuvoj. Ir vėl kyla klausimas: kur straipsniai, vienaip ar kitaip vertinantieji šį darbą? Gal būt, kad "Alma mater" nėra tokia problematiškai svari ir aktuali, kaip naujasis J. Gliaudos romanas, bet joj paliestos problemos lietuvių jaunimo, kuris, sakome, visiems brangus. Taigi vien dėlto jau reiktų viešai kalbėti, jei net kietaširdžiai manytų, kad rašytojas neužsitarnauja skaitytojų ir kritikų pagalbos savo būsimiems tomams, nors iš tikrųjų R. Spalis to vertas.

Panašų permažą supratimą pastebime ir B. Brazdžionio atžvilgiu, jo "Vidudienio sodams" išėjus iš spaudos. Ar dėlto apie jį mažai terašoma, kad tas poezijos rinkinys apvylė? Ne. Priešingai, "Vidudienio sodai" yra vienas geriausių B. Brazdžionio lyrikos rinkinių, stipresnis už "Svetimus kalnus" ir "Šiaurės pašvaistę". Jame nėra proginių eilėraščių, bet apstu puikiai subrandintų kūrinių su naujais atspalviais. Tesa, "Vidudienio soduose" nėra negirdėtų formalinių įmantrybių ir nihilistinio konformizmo, bet yra žmogiškų problemų gilaus išgyvenimo, kuris nesensta su šia diena.

Redaktorių ir leidėjų pareigos

Prikišant kai kuriems lietuvių laikraščiams nenorą arba nepajėgumą rimčiau pažiūrėti į literatūros vertinimą, visai suprantame, kad tai sunkiau atlikti, negu parašyti politinį straipsnį, arba korespondenciją apie mėgėjų pasirodymą. Moksло ar dailiosios literatūros vertinamajam straipsniui parašyti reikia ir nemažo pasiruošimo ir nemenko sąžiningo darbo. Todėl ir su asmenimis tai sugebančiais atlikti, leidėjai ir redaktoriai turėtų kitaip elgtis negu su eiliniais bendradarbiais. Pvz., kitų turtingų tautų laikraščių redakcijos kritikų straipsnius apmoka specialiu tarifu. Ar mūsų kukliose sąlygose to skirtumo nebūtų galima padaryti? Ar vienu antru doleriu brangesnė laikraščio prenumerata būtų nepakeliama skaitytojui, jeigu jis gautų įvairesnį ir turiningesnį laikraštį, kuriame rašytų vienas antras specialiai užsakomas asmuo?

Taip pat ir lietuviškų knygų leidėjai turėtų pasitempti — atsikratyti tam tikro tingumo ir šykštumo. Nežinau, ar jie visi nusiunčia laikraščiams savo naujai išleistas knygas, prašydami jas parecenzuoti, bet žinau, kad daugelis knygų leidėjų nesiunčia savo leidinių asmenims, netingintiems parašyti straipsnį apie naują knygą. Neseniai man vienas rašytojas nusiskundė, kad jo leidėjas nenusiuntė jo knygos tokiam vertinti pajėgiam asmeniui, kuriam rašytojas prašė. Šitoks apsileidimas neabejotinai kenkia ir lietuvių literatūrai, ir pačio leidėjo interesams. Tuo tarpu priešinga šitokiam elgesiui prak tika, galėtų greičiau privesti prie to, kad apie naują lietuvišką knygą atsirastų ne vienas, bet du ir trys skirtingi straipsniai, kaip siūlė K. Bradūnas. Šito pasiūlymo vykdymas "Drauge" turėtų būti paskatinančiu pavyzdžiu kitiems.

Rašytojų nauja laikysena

Kad laisvųjų lietuvių laikraščiai nepakankamai rašo apie naujas knygas, tai jaučia skaitytojai (tai liudija atviras laiškelis "Dirvoje") ir juo labiau rašytojai, kurių pastangos nepalikti lietuvių literatūros dirvos tik sovietinėms usnims yra daugiau negu pagirtinos. Laisvieji mūsų rašytojai įrodė, kad ir sunkiose sąlygose jie pajėgia išauginti įvairių sveikų angalų, kurie daro garbę lietuvių literatūrai. Ateity aprašydamas lietuvių tautos golgotos kelią, lietuvis istorikas su džiaugsmu turės konstatuoti, kad sunkiais metais dvasinių rezistentų gretose buvo nemažai lietuvių rašytojų, kurie paliko savo tautai išliekamos vertės raštų. Manau, kad ši garbinga aplinkybė suteikia mūsų rašytojams teisės pakeisti ligšiolinį pasyvų nusiteikimą savo vertintojų atžvilgiu ir pamėginti šiems atsakyti.

Pagal Vakarų paprotį rašytojai tik labai retais atvėjais temėgindavo atsiliepti į savo recenzentų ir kritikų mintis. Šitoks kuklumas geras normaliais laikais. Bet lietuviai rašytojai normalių laikų ir sąlygų dabar neturi. Todėl jiems būtų leistinas ir naujos formos pokalbis su kritikais — pasisakyti dėl šių vertinamųjų nuomonių. Nors tokios formos pokalbių ne visi galėtų pasinaudoti (jis būtų sun kus lyrikams), bet jis būtų įdomus skaitytojams ir naudingas lietuvių literatūros istorijai ir gal būt patiems kritikams. Todėl gal "Draugas" savo savaitiniame kultūros priede galėtų pradėti spausdinti rašytojų atsiliepimus savo vertintojams dėl vieno ar kito kūrinio. (Kultūros priedo redakcija tokių atsiliepimų laukia. — Red.).

Mokyklos pagalba

Dabartinei lietuvių literatūrai į pagalbą taip pat turėtų ateiti mokytojai ir moksleiviai, kitaip tariant vidurinės lituanistinės mokyklos. Nepažįstu jų lietuvių literatūros programos. Tik iš J. Masilionio ir D. Veličkos knygų apie tą literatūrą sprendžiu, kad programoj numatyti tie patys rašytojai, kokie buvo nagrinėjami nepriklausomos Lietuvos gimnazijose. Be abejo, kad pažinti M. Valančių, V. Kudirką, Žemaitę, V. Krėvę moksleiviams naudinga. Tik abejoju, ar jiems tai įdomu ir suprantama. Ar

(Nukelta į 2 psl.)

Alfonsas Gricius

NOKTURNAS

Nutilus furijų audringai puotai,
Užvaldo vienuma tuščias sales;
Vienoj iš salių tamsiame gale
Rudens aksomo marškomis užklotas
Sapnuoja karstas vasaras žieduotas.

Pasvirę rymo sunkios kėdės
Prie stalo, rožėm nužerto margai,
Prie tuščio stalo, kur nebylūs sėdi
Šešėliai lyg palinkę liūdesio sargai.

Sumintos žemėj maskarado kaukės
Tarytum klykia bruožais iškreiptais,
Pamačiusios, kad joms jau apsiniaukė
Pasaulio šio žvaigždynai amžinai.

Ir aš, šešėliais kryžkelių laukinių
Klajodamas, į salių rimtį ateinu
Ir pakeliu atradęs taurę paskutinę
Už neišsakomą tuštybę jų dienų.

Nes tarp tylos jų begalinių nišų,
Tarp sužalotų ir sutriuškintų daiktų,
Randu kažkokį giminystės ryšį
Ramybėje šių salių užkeiktų,

Stebėdamas, kaip pamažu užvarsto
Įeidama naktis langų angas,
Ir palei vasaros gėlėtą karstą
Žibintą užgesina jos šalta ranka.

DYKUMŲ TYLA

Platybės dykumų ir laikas tūno,
Iškėlęs vėliavas mirties spalvų,
Ir atneša tenai jis metų kūnus
Ir užkasa papėdėse kalvų.

Rėpliodama paklydus ir išdžiūvus upė
Lyg tebeieško tako dar gimton šalin,
Bet glostomas kaitrų jos krantų trupa
Ir gniuždo paskutinę viltį su savim.

Įžengia ten vingiuotais šuoliais
Į bronzos dykumas keliai,
Ir vedas juos gilyn išdegę toliai
Ir ištrina nuo žemės saulės spinduliais.

Tiktai dienų ramybėj baltos varnos
Pavieniui praskrenda sučiaupusios snapus,
Kad neprižadintų jos paslėptų cisternų,
Besaugančių nežinomus kapus.

Tik žvaigždės vakaro padangėj kyla
Ir virpa įsiklausę begalinę tylą.

Dail. A. Tamošaitienė Šv. Antanas (kilimas, tėvų pranciškonų vienuolyne).

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Prof. dr. Zenono Ivinskio** studiją "Lietuvos ir Apaštalų Sosto santykiai amžių bėgyje", išspausdintoji "Suvažiavimo darbų" knygoje, išleista atskiru atspaudu, turinčiu 40 pusl. Čia mūsų istorikas peržvelgia tris tų santykių vystymosi laikotarpius: 1. Lietuvos sąlytis su Roma ir krikščionybe vokiečių ordino agresijos šimtmečiuose, 2. Lotynišką krikštą priėmusios Lietuvos santykiai su Apaštalų Sostu iki XVI amž. antros pusės, 3. Lietuvos santykiai su Roma po Tridento koncilijos iki respublikos galo. Šią studiją ruošdamas mūsų mokslininkas sunaudojęs gausius šaltinius, istorinių dokumentų rinkinius, taipgi sėmęsis medžiagos iš nuncijų pranešimų Romai, iš Lietuvos vyskupų relacijų ir jų pranešimų vizituojant Apaštališkąjį Sostą. Istorikams ir istorijos mėgėjams tai, be abejo, labai įdomus leidinys.

Vertingu šio leidinio priedu yra prof. Z. Ivinskio istorinių studijų, pasirodžiusių spaudoje, sąrašas. Jis ilgas. Įvairiuose mokslo žurnaluose ir atskirais leidiniais yra paskelbta 73 lietuviškos istorinės studijos. Be to, — 15 studijų paskelbta kitomis kalbomis užsienio žurnaluose. Mūsų ryžtingas ir kruopštus mokslininkas yra daug pasidarbavęs Lietuvos istorijos srityje.

● **Juzės Augustaitytės Vaičiūnienės** poezijos rinkinys "Ant aukuro laiptų" — jau išspausdintas ir yra knygų rinkoje. Išleista patraukliai. Viršelis papuoštas auksiniu mūsų poetės parašu. J. Vaičiūnienė — švelni lyrikė, vis besilaikanti klasikinės eilėraščių formos. Poetės tematiką iš dalies nusako paskutiniosios dvie eilutės pirmojo eilėraščio: "Meilingai Dievo veidas linksta / Prie mano žemės kruvinos". Poetė parodo deramą respektą religijai, gilią meilę Lietuvai, tačiau patriotika čia ne prasikiša, o tik gerai jaučiama. Poetė itin pamėgusi tėvynės gamtą ir čia galima užtikti tokių puikių posmų, kaip šie iš eilėraščio "Lašas ant akmens": "Kai pirmutinis lašas ant akmens suskyla, / Ir volungė atskridus ima troškulį malšint, / Palikus miegančią ant slenksčio tylą, / Einu ką kalba žemė gerdama, pasiklausyt, / Kaip juokias rūtos garbinėlis tamsiai žalias, / Sutikdams gyvą versmę, tekančiąją iš dangaus... / Žąsyčiais geltonuojančios purienos kelias, / Pažadintos laukų rykavimo vangaus".

Poetė gyvena Lietuvos žmonių tradicijomis. Jai brangu tai, kas buvo Lietuvos žmonėms brangu. Ir šiame rinkinyje, pvz. randame jos "Laišką šv. Antanui", kur mokama paprastai, ir kartu taip giliai pasakyti: "Žinau, jog tavo neturte tiek lobių rasis, / Kuriuos išalkusiom dienom, kaip retą dovaną, neši".

Daugelis šio rinkinio eilėraščių kiek mįslingesni negu ankstybesniuose rinkiniuose. Reikia įsiskaityti ir net įsimąstyti, kad jų grožį pajustum ir prasmę suvoktum, bet jie ne banalūs ir dvelkia kūrybišku naujumu. Knygą išleido Terra; rinkinys turi 112 pusl. Gaunamas ir "Drauge". Kaina $3.

● **Dail. Jono Rimšos** kūrinių paroda liepos 13 d. atidaryta didžiojo teatro Opera svetainėje, Buenos Aires mieste, Argentinoje. Vietinė Argentinos spauda mūsų dailininką vadina "Amerikos miškų Gauguinu".

● **Studijų dienose,** kurias nuo liepos 30 d. iki rugp. 6 d. imtinai Liet. Fronto Bičiuliai ruošia Gintaro viloje Union Pier, Mich., bus aptariamos temos: "Kūrybinė rezistencija tarp Amerikos lietuvių", "Sukilimas ir po jo", "Kolaborantų veidai Lietuvoje ir tarp lietuvių vakaruose". Studijų vyr. moderatorius — dr. J. Girnius, moderatoriai: J. Brazaitis, K. Skrupskelis ir dr. V. Vardys. Pranešėjais kviečiami: dr. K. Ambrozaitis, J. Andriulis (Kanada), kun. dr. A. Baltinis, A. Baronas, S. Barzdukas, dr. V. Bieliauskas, J. Brazaitis, dr. A. Damušis, S. Daunys, J. Gliauda, dr. Z. Ivinskis, J. Kojelis, kun. J. Kubilius, dr. J. Meškaus, dr. A. Musteikis, P. Narutis, dr. P. Padalis, L. Prapuolenis, V. Ramonas, J. Rimašauskas, A. Skrupskelienė, K. Skrupskelis, V. Vaitiekūnas, A. Valeška, L. Valiukas, dr. A. Valiuškis, dr. V. Vardys.

Stovyklos laikraščio vyr. redaktorius — dr. S. Aliūnas. Lituanistinių kursų vaikams vedėja — G. Bielskuvienė.

● **Dr. Juozas Mačernis** parašė ispanų kalba veikalą apie filosofiją ir moderniuosius moksius. Knyga šiemet išleista Buenos Aires mieste pavadinimu: "Filosofia y la Sciencia Moderna". Leidinys turi 46 pusl. Jame svartomos žmogaus pareigos dabartiniame momente, išryškinamas esminis skirtumas tarp psichinio pasaulio ir medžiagos, svarstoma žmogaus prigimtis, iš priežastingumo principo prieinama prie Dievo buvimo. Iš duodamų citatų matyti, kad autorius seka naująją literatūrą.

● **Vytautas F. Beliajus,** pasišventėlis lietuviškų šokių, lietuviškų reikalų garsintojas, jau 20 metų leidžia ir redaguoja Amerikoje geriausią įvairių tautybių šokių žurnalą "Viltis"; nusiskundžia, kad iš lietuvių gauna permažai žinių, nuotraukų. Kiekviename "Vilties" nr. deda apie lietuvių dainas, tautinius šokius ir kt., bet turi per mažai bendradarbių. Sakysime, apie neseniai įvykusią Dainų šventę negavo nei jokios žinutės. Sako, net mūsų spauda nesiteikia mainais keistis su "Viltimi". Talkinkime! Sekančiam "Vilties" nr. žurnalui medžiagą siųsti iki rugsėjo 15 adresu: 325 E. 18th Ave., Denver, Colorado.

● **Didžiulis latviškų dainų leidinys.** "Vilties" žurnalas paskutiniame numeryje rašo, kad Latvių Folkloro institutas neseniai Danijoje išspausdino 12 tomų 5626 puslapiuose 60,080 latviškų liaudies dainų, surinktų Krišjanio Barons. Leidiniuose įdėta keletas šimtų nuotraukų, brėžinių, žemėlapių ir muzikos gaidų. Yra ir spalvotų paveikslų. Kiekvienas dainų tomas įrištas medžiagon, su įmovu. Tomo kaina $5.90 ir 30 ct. už persiuntimą. Visi 12 tomų $86. Užsisakyti galima: Mr. Osvalds Akmentins, P. O. Box 48, Dorchester 22, Mass.

● **Chemikė Lucida Gasevičiūtė,** neseniai baigusi valstybinio Argentinos universiteto Chemijos fakultetą, džiaugiasi savo specialybe, kadangi Argentinos pramonė dabar stipriai plečia darbą chemijos srityje ir reikalinga tos šakos specialistų.

● **Joana Triskytė** Argentinoje, Beriso mieste, atidarė mašinraščio kursus.

ŽEMĖ NUOLAT DIDĖJA

Jos ekspansijos problema

DR. V. LITAS, Chicago, Ill.

Geofizika ir geologija žemės **kalnų susidarymą šitaip aiškina**: žemės kalnai yra žemės kamuolio susitraukimo išdava. Žemės kamuolys vėsta ir dėlto tūris traukiasi. Tūrio sumažėjimas sukelia žemės plutos raukšles. Kalnai yra žemės plutos raukšlės.

Žemės tūrio susitraukimo hipotezė praranda atramą šių dienų moksle. Geofizika dabar šitaip aiškina: žemės tūrio didėjimas yra žemės paviršiaus nelygumų priežastis. Žemės tūris plečiasi, jos viduje vykstant atominėms reakcijoms. Šių dienų geofizikams kyla tik žemės ekspansijos procesų didumo klausimas. Ewingas, Dicke, Wilsonas pasisako šitaip: visą laiką vyksta silpnas žemės tūrio didėjimas. Fisheris, Heezenas, Jordan ir kiti remia stiprios žemės tūrio ekspansijos teoriją. Bet žemės tūrio kontrakcijos hipotezė dabar vis daugiau praranda atramą. Žemės tūrio nuolatinį didėjimą rodo šitie faktai:

1. Ewingas, Heezen, Tharp okeanų dugne surado didelių plyšių. Okeaniniai plyšiai vietomis sudaro milžiniškas gelmes. Plyšiai yra žemės kamuolio ekspansijos išdava.

2. Žemės vulkanizmo tyrimas remia žemės kamuolio ekspansijos teoriją.

3. Žemės paviršių sudaro okeanai ir kontinentai. Žemės kontinentų ir okeanų susidarymas vyko tik žemės tūrio ekspansijos dėka. Šitą patvirtina ir kitas faktas: kontinentai vienas nuo kito tolsta. Tarp Amerikos ir Europos darosi vis didesnis atstumas.

4. Diracas 1937 metais paskelbė apskaičiavimus apie žemės gravitacijos konstantos mažėjimą. Žemės gravitacijos konstantos mažėjimas yra žemės tūrio ekspansijos išdava. Gravitacijos konstantos mažėjimą rodo be kitko žemės mėnulis.

Žemės plutos plyšiai

Viena žemės plutos plyšio šaka eina pro šiaurės polių. Šitas plyšys toliau kerta visą Atlanto vandenyno dugną. Betarpiai stebėjimai tą plyšį mato ant Islandijos salos. Atlanto plyšio pakraščiai turi didelį žemės drebėjimų dažnumą. Drebėjimai, be abejo, sukelia vandens judėjimą. Plyšio morfologiniai bruožai rodo didelį kitimą.

Žemės plutos plyšiai dažnai kerta žemės kontinentus. Klasiškas kontinentalinių plyšių pavyzdys yra Rytų Afrikos grioviai. Viena Atlanto plyšių sistemos šaka krypsta į Gibraltaro pusę ir pereina į Viduržemio jūrą. Kita plyšių sistema tęsiasi per Skandinaviją ir visą Vakarų Europą.

Mėnulio paviršius atrodo "išvagotas". Vagos rodo mėnulio tūrio didėjimą. Mėnulio paviršių ištiko susproginėjimai. Tūrio didėjimą gal būt sukelia radioaktyvus mėnulio įšilimas. Žinoma, mėnulio tūrio didėjimas yra mažesnis kaip žemės. Žemės plyšių forma ir dydis nerodo pastovumo. Mėnulio plyšių pastovumas yra žymiai didesnis.

Mėnulio tūrio padidėjimas yra surandamas iš plyšių pločio sumos. Marso kanalai yra Marso paviršiaus plyšiai. Šitie plyšiai yra Marso didėjimo išdava: Marsas, besipūsdamas, susprogo. Prieš kurį laiką Marso kanalai astronomams atrodė tik optinis reiškinys. Bet šių laikų astronomams Marso kanalai yra realybė.

Vulkanizmas

Žemės tūrio išsiplėtimą rodo vulkanizmas. Magmos ir kitų medžiagų išmetimas iš gilumos į žemės paviršių dažniausiai yra eksplozyvus procesas. Tik nevisada magma žemės paviršių pasiekia: tada žemės plutoje

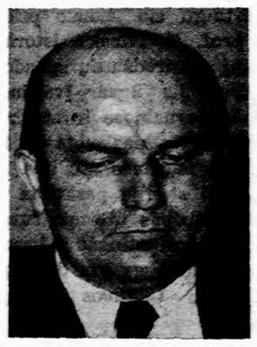

Dr. V. Litas

susidaro įvairios formos intruzijos. Pagrindinis procesas, kuris kelia magmą, yra karštų dujų išsiskyrimas. Bet dujų išsiskyrimas vyksta po spaudimo sumažėjimo. Žemės tūrio didėjimas, be abejo, sukelia magmos spaudimo mažėjimą: tada išsiskiria dujos, kurios priverčia magmą kilti į žemės paviršių. Žemės tūrio didėjimas duoda gerą vulkanizmo procesų paaiškinimą.

Mėnulis tikro vulkanizmo neturi. Bet dujų išsiveržimas iš mėnulio gilumos vis dėlto nėra retas atsitikimas. Žemišką vulkanizmą turi Venera. Gravitacija yra dviejų kūnų tarpusavė traukimo jėga. Gravitacijos konstantos apibūdinimas šitaip atrodo: du rutulio formos kūnai, kiekvieno kūno masė yra vienas gramas ir atstumas tarp centrų yra vienas centimetras. Šitų kūnų tarpusavio traukos jėga yra gravitacijos konstanta. Bet Diracas paskelbė hipotezę: tarpusavė dviejų kūnų traukimo jėga nėra konstanta, kitaip pasakius, nėra pastovi. Traukimo jėga priklauso nuo kūnų tūrio. Kūno tūrio išsiplėtimas didina kūno paviršiaus atstumą nuo centro. Kūno tūrio didėjimas mažina traukimo jėgą. Diracas paskelbė hipotezę: žemės gravitacijos konstanta rodo mažėjimo palinkimą. Žemės gravitacijos konstantos mažėjimas yra žemės tūrio didėjimo išdava. Diraco hipotezė yra tik ant teoretinio pagrindo. Eksperimentams reikia bent kelių dešimčių metų laiko. Gravitacijos konstantos mažėjimas yra tam tikras kelias apskaičiuoti žemės ir kitų dangaus kūnų amžių.

Okeanai ir kontinentai

Žemės paviršių sudaro du aukštai: kontinetų paviršius ir okeanų dugnas. Kontinentai dažniausiai gana stačiai nusileidžia į okeanų dugną. Okeanų vanduo pasiekia ir net iš dalies užpila sausumos paviršių. Prie okeanų šitaip susidaro negilios jūros, pvz. mūsų Baltija.

Žemės plutą sudaro dvi uolėnų sferos: viršutinė sfera arba pats žemės paviršius daugiausia susideda iš granitų ir gneisų, kurie yra komplikuoti silicijaus ir aliuminijaus junginiai, todėl šita sfera yra vadinama "Sial". Po žemės paviršiaus sfera yra sunkesnė bazaltų sfera iš silicijaus ir magnio ("Sima"). Sial plaukia ant Simos. Sferos Sial storumas yra visur beveik vienodas. Sial skydai sudaro tik kontinentus. Okeanų dugnas Sial neturi. Okeanų dugne yra Sima. Sima yra viso žemės kamuolio sfera. Po kontinentais taip pat yra Sima. Sial yra tik kontinentų skydai. Aiškinimas, kad okeanus sudaro žemės plutos įsmukimas, neturi pagrindo. Okeanų dugnas ir kontinentai susideda iš skirtingų uolėnų. Tikras okeanų dugnas niekada nesudarė sausumos paviršiaus.

Geologų žodis

Pietų Amerika ir Afrika turi didelį krantų panašumą. Geologai šitaip sako: prieš daug milijonų metų Pietų Amerika ir Afrika sudarė vieną kontinentą (vadinamą "Gondvanos" žemę). Po to šitie du kontinentai persiskyrė ir tarp jų atsirado Atlanto vandenynas. Kontinentų persiskyrimo ir slinkimo doktriną sukūrė A. Wegener: esą prieš daug milijonų metų visi kontinentai sudarė vieną sausumos masę. Šita sausumos masė vėliau suplyšo ir išsiskirstė pavieniais kontinentais. Bet Wegeneris nepajėgė atsakyti į vieną klausimą: kokios jėgos privertė tą sausumos masyvą suplyšti į kontinentus ir išsisklaidyti po visą žemės paviršių. Išcentrinės žemės sukimosi jėgos tam neužtenka.

Šitas klausimas dabar yra atsakytas: žemės tūrio išsiplėtimas suplėšė sausumos masyvą į kontinentus.

Kontinentai dabar dengia tik dalį žemės paviršiaus (30%). Geofizikai ir geologai Fisher, Egyed, Heezen ir kt. šitaip sako: prieš keturis bilijonus metų Sial dengė visą žemės paviršių, kuris buvo labai karštas. Po Sial yra Sima. Žemės kamuolys vėso ir plėtėsi. Sial žemės lukštas suplyšo į kontinentus. Dabartiniai žemės kontinentai yra to kada se išlisinio žemės lukšto skeveldros. Prieš keturis bilijonus metų žemės tūris užėmė tik 30% dabartinio žemės tūrio. Kitaip pasakius, prieš keturis bilijonus metų žemė buvo maždaug tris kartus mažesnė. Tada žemės paviršių sudarė tik sausuma. Vandens garai pripildė atmosferą.

Tesa, tarp Pacifiko ir Atlanto yra didelių skirtumų, bet tas priklauso nuo amžiaus. Pacifikas yra daug senesnis kaip Atlantas.

Žemės kontinentai dėl įvairių priežasčių vietomis sulinko ir taip susidarė kalnų raukšlės.

Seną teoriją, kuri sakė, kad žemė buvo karštų dujų kamuolys, vėliau tas kamuolys ataušo ir apsitraukė kieta pluta ir dar vėliau žemės tūris traukėsi ir dėlto pluta raukšlėjosi, dabar reikia atmest.

Lietuvių visuomenė

(Atkelta iš 1 psl.)

jiems nebūtų įdomesni gyvieji lietuvių rašytojai, nepriklausomos Lietuvos gyvi liudytojai. Gal ir šiems bus sudaryta kokia chrestomatija? Bet ar ji bus pakankama? Ar nereiktų moksleiviams duoti paskaityti vieną antrą šių dienų lietuvių rašytojo knygą? Jeigu vid. lituanistinėse mokyklose yra tokių mokinių, kurie pajėgia savarankiškai paskaityti daugiau negu kelis puslapius, siūlyčiau nepamiršti R. Spalio "Ant ribos" apysakos. Viena, jos kalba nesunki, sklandi ir švari, toli nuo P. Andriušio "Rojaus vartų" barbarizmų ir provincializmų. Antra, toj apysakoj vaizduojamas paskutinės gimnazijos klasės moksleivių gyvenimas su jo rūpesčiais, darbais ir džiaugsmais Kaune nepriklausomos Lietuvos laikais. Trečia, toj apysakoj išsivysto įdomi intryga, kuri traukia skaityti knygą, kaip nuotykių romaną.

Tikiu, kad mokytojai žino ir kitų mokiniams įdomių knygų, kurios brėstančius lietuvius suvesdintų su naująja Lietuva ir dabartiniais jos rašytojais. Šitoks brėstančių lietuvių supažindinimas reikalingas ir jų pačių patriotizmui gyvam išlaikyti ir mūsų rašytojams paruošti naujų skaitytojų, kurie atstotų iškrintančius senuosius.

● Inž. Jonas Ulėnas, gyv. Brooklyne, N. Y., parašęs mokslinį darbą, gavo magistro laipsnį.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YArds 7-1829
Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Treč. uždaryta. Penkt. ir šešt. 10—2 val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Vytautas Užgiris

● **Vytautas Užgiris** sėkmingai baigė Illinois universiteto Medicinos mokyklą ir jam buvo suteiktas medicinos daktaro laipsnis.

Vytautas Užgiris gimė 1931 m. Pužiškėje, Tauragės apskrityje. Gimnaziją pradėjo lankyti Joniškyje (Šiaulių aps.), bet, artėjant antrajai Sovietų Rusijos okupacijai, mokslą Lietuvoje turėjo nutraukti ir su tėvais pasitraukė į Vokietiją, kur 1949 m. baigė Diepholzo lietuvių gimnaziją.

Atvykusi į JAV Užgirių šeima įsikūrė Springfielde, Ill., ir čia Vytautas kurį laiką nesimokė, bet dirbo. 1951 m. pradėjo studijuoti Springfield Junior kolegijoj, kurią baigė 1953 m. Tais pat metais Vytautas Užgiris buvo pašauktas į JAV kariuomenę ir todėl porai metų turėjo savo studijas nutraukti. Grįžęs iš kariuomenės, 1955 m. vėl ėmėsi mokslo ir tolimesnes studijas tęsė Illinois universitete Urbanoje. Ci 1957 m. buvo priimtas į Illinois universiteto Medicinos mokyklą Chicagoje, kurią šį pavasarį sėkmingai ir baigė.

Studijuodamas Urbanoje buvo Lietuvių Studentų sąjungos valdybos narys, taip pat priklausė studentų tautinių šokių grupei, su kuria dalyvavo ir pirmoje Tautinių Šokių šventėje Chicagoje, o Springfielde dėstė lituanistinėje mokykloje. Nuo 1958 m. Vytautas Užgiris priklauso studentų skautų korporacijai Vytis.

Besimokydamas gimnazijoje ir studijuodamas universitete, Vytautas visą laiką aktyviai dalyvavo ir veikė jaunimo organizacijose: ateitininkų, skautų, Lietuvių Studentų sąjungoje.

Šiuo metu dr. Vytautas Užgiris dirba moksliniu tyrimo darbą West Side Veteranų ligoninėje ir toliau planuoja gilinti savo mokslo studijas.

● **Pranas Krapavickas**, Buenos Aires universitete sėkmingai baigęs Inžinerijos fakultetą, dabar sėkimingai darbuojasi savo srityje. Jo brolis **Antanas**, baigęs Agronomijos fakultetą, pasiekė profesūros šioje srityje. Trečias Krapavickų brolis **Petras** baigė istorijos - archeologijos mokslus, apsivainikuodamas profesoriaus titulu.

P. ŠILEIKIS, O. P.
Orthopedas. Protezistas
Aparatai-Protezai. Med. bandažai. Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t.t.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084

DR. J. IR K. AGLINSKAI
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
5430 So. Kedzie Ave.
Priima ligonis pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HEmlock 4-1562 nuo 2 iki 9 v. p. p. kasdien, išskyrus trečiad. ir šeštad.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadien. uždaryta. Kt. laiku susitarus
Ofiso telefonas PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
4701 South Damen Avenue
Kampas 47-tos ir Damen Ave.
Ai. kasdien nuo 6—8 val. vak. Šešt. 2-4 val. vak.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutar
Ofiso telef. LAfayette 3-6048
Rez. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapimo takų chirurgija
Tel. PRospect 6-1795
3300 W. 51st St., Chicago, Ill
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Aigona Ave., Elgin, Illinois
Tel. OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. HE 4-2324
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. Pirm., ketvir., penkt. 1-4 ir 7-9 Antr. 1-6. treč. ir šešt. pagal sutartį. Sekm. uždaryta.

Tel. ofiso HE 4-5758; Res. HI 5-3235
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
(Bendra praktika ir Alergija.)
2751 West 51st Street
Valandos: pirm., antr., ketvirt., 2 - 9 val. vak., penk. 10 v. r. iki 9 v. v. šeštad. 10 v. r. iki 1 p. p.
Ligonius priima pagal susitarimą.

DR. J. G. BYLA-BYLAITIS
Nervų-smegenų chirurgija, ligos.
2737 W. 71st Street
Valandos tik susitarus
GRovehill 6-3409

DR. Z. DANILEVIČIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. vidaus ligos
Tel. ofiso — REpublic 7-4900
namų — GROvehill 6-8161
Persikėlė į naują ofisą
2858 West 63rd Street.
FRANCISCO MEDICAL CENTER
Priima tik pagal apointments

Rez. GI 8-0873 Rez. HE 6-1670
Dr. Eisin Dr. Balukas
DR. W. M. EISIN-EISINAS
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą
Jei neatsiliepia skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414. Rezid. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas
Val.: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiadieniais uždaryta

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Vidaus ir vaikų ligos
2737 West 71st St.
VAL.: kasdien nuo 6-8 val. vak., šeštad. nuo 12:30 iki 2:30 val. p. p. Trečiad. ir kitu laiku tik susitarus.
Tel. ofiso ir rez. WA 5-2017
Ligonius priima pagal susitarimą.
Atostogose nuo liepos 22 d. iki rugpiūio 7 dienos.

Ofiso tel. HE 4-7007.
Namų-rez. tel. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
(JOKŠA)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63 Street
Val.: Pirmad. ir ketv. nuo 2:30 iki 4:30; antr. ir penkt nuo 5 iki 8; šešt. nuo 1 iki 4. Kitu laiku tik susitarus.

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1 — 4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad ir šešt. uždaryta

Telefonas: GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 W. Marquette Road
Valandos 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius.

Ofiso ir buto tel. OLympic 2-1281
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Kasdien 10-12 ir 4-7. Treč. ir šeštad. tik 10-12.

Tel.: REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1—4 p. p., 6.30-8:30 val. vak. Šeštad. 1—4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

Ofiso telef. LAfayette 3-3210, jei neatsiliepia, šaukite KEdzie 3-2868
DR. EMILY V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 S. Archer Ave.
Val. Kasdien popiet nuo 12—3 val. vak., pirm., antr., ketvir. 6—9 val. Trečiadieniais tik susitarus

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
7156 South Western Avenue
MEDICAL BUILDING
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 val. p. Šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Office tel. RE 7-1168
Res. tel. WAlbrook 5-3765

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA ir MOTERŲ LIGOS
2317 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(OFISO IR REZ.)
VALANDOS PAGAL SUSITARIMA

Tel. ofiso PR 8-7773, rez. PR. 6-473:
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd St.
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p. antrad. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rezid. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
spec. vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Šeštad.: 9 v. r. — iki 2 p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti.

DR. JONAS V. MILERIS
NERVŲ IR SMEGENŲ LIGOS
5430 So. Kedzie Ave.
PAGAL SUSITARIMĄ
Tel. HE 4-1562
Skambint 2 iki 9 val. popiet kasdien, išskyrus trečiadienį

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA-CHIRURGĖ
Vidaus ligos
10748 S. Michigan, Chicago 28, Ill
Telef. offiso: PUllman 5-6766
Namų: REverly 8-3946
Priėm. val.: kasdien 6 9 v. v., šešt 1-4 v. p. p., trečiadienį — uždaryta

Tel. ofiso VI 2-1484. Rez. RE 7-8819
DR. ALBINA PRUNSKIS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
3259 South Halsted Street
Val. kasdien: 3-7 p. p.; šeštad. 2-4 val. Treč. uždaryta.

Ofiso telefonas — BIshop 7-2525
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4342 Archer Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL kasdien nuo 2 iki 9 val. vak. Treč ir sekmad tik susitarus

DR. ZIGMAS RUDAITIS
2745 West 69th Street
Spec. ORTHOPEDINĖS LIGOS
Priešais šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirma., antr., ketv., penktad. nuo 9 iki 11 ryte ir nuo 6-8 val. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefont.
Telef. REpublic 7-2290

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave. YA 7-7281
Val.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiad uždaryta. Šeštad. 10 v. r. iki 2 p. p

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Naujas adresas: 4255 W. 63rd St.
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. m. ir 6-8 p. m
Penkt. tik 1—3 p. m.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Ofiso telef. CLiffside 4-2896
Rezid. telef. WAlbroock 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4644 S. Ashland Ave.
(Bendra praktika ir specialiai chirurgija)
Valandos kiekvieną dieną 2—4 ir 6—8 val. vak. Trečiadieniais ir sekmadieniais uždaryta, priimama pagal susitarimą. Šeštadieniais nuo 2 val. iki 5 vak. vak.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Bendra praktika ir moterų ligos)
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223 ar TR 3-5577
Ofiso val.: Pirm 7-9 v. v., Antrad., Treč. ir Penkt. 6-9 val. vak., Šeštad 2-4 val. popiet ir sulig susitarimu

Tel. ofiso HE 4-2123, rez. GI 8-6196
DR. V. P. TUMASONIS
2454 West 71st Street
(71st ir So. Campbell Ave.)
Priima ligonis pagal susitarimą. Dėl valandos skambinkit tel.: HE 4-2123 nuo 1 iki 8 val. popiet, kasdien išskyrus trečiad. ir šeštad.

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2524 West 69th Street
Specialybė: AKUŠERIJA ir MOTERŲ LIGOS
Atostogose. Kreiptis į Dr. V. Taurą

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Ave.
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8
Šeštad. nuo 2 iki 4. Treč. ir sekm. tik skubiais atvejais ir susitarus

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-8150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 W. Marquette Road
Val. nuo 2 iki 4 v. v. ir 7 iki 8 v. v
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

DR. P. Z. ZALATORIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 So. Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6650
Rezid. 6600 So. Artesian Ave.
Val. 11 v. ryto iki 3 v. p. p. 6-7 v.

VALANDOS:
Pirm. 12 iki 8 po piet
Antr. 9 iki 4 po piet
Treč. uždaryta visą dieną
Ketv. 9 iki 8 po piet
Penkt. 9 iki 8 po piet
Šešt. 9 iki 12:30 po piet

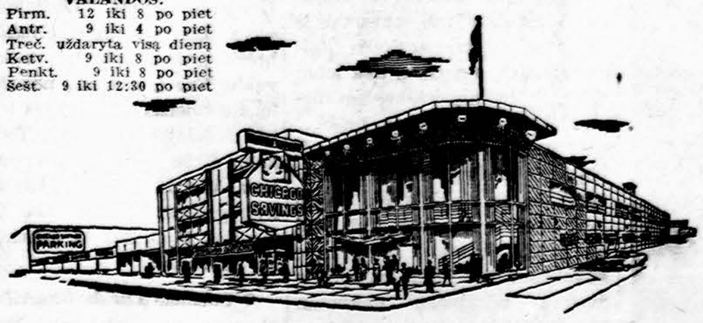

Taupykite ir darykite paskolas Amerikos Lietuvių Sostinėje — Marquette Parko apylinkės centre, 6239-45 South Western Ave., kur Chicago Savings Bendrovė teikia prieinamiausias sąlygas paskolų aplikantams ir apdrausto patarnavimo taupytojams per 37 metus.

CHICAGO SAVINGS yra viena iš įdomiausių ir gražiausiai įrengtų Taupymo Bendrovių visoje Chicagoje.

Taupytojų patogumui: naujausi įrengimai, du dideli kiemai automobiliams (vienas įvažiavimas iš Western Ave.) ir daug nemokamų patarnavimų pinigus taupantiems nariams.

KVIEČIAME!

Current Dividends up to 4¼%

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
6245 South Western Avenue ..... Tel. — GRovehill 6-7575
Chicago 36, Illinois
JOHN PAKEL, Jr. — President
JOHN PAKEL, Sr. — Chairman

GRIŪVA TAUTINIO ŠVIETIMO LIKUČIAI

Lietuvos istorijos vietą užėmė caras ir komisaras

BEN. BABRAUSKAS

Kad pamatytum, jog griūvančiais ar sugriuvusiais pastatais Lietuvoje nesirūpinama, nereikia spraustis į raudonųjų rengiamas ekskursijas: kone kiekviename "Tiesos" dienraščio numeryje atvirai rašoma apie griuvėsius. Pavyzdžiui, 1941 metais sudegė Kretingos vienuolyno stogas, o 1959 metais paminklų apsaugos įstaigos ir ministrų tarybos inspektoriai ir architektai, apžiūrėję tą XVII amžiaus architektūros paminklą, pasirašė aktą, jog "vienuolyno gyvenamieji pastatai yra avarinėje būklėje". Bet pasirodo, kad ir tokiame pavojingame be stogo pastate komunizmo nubuožinti žmoneliai džiaugiasi radę gyvenvietę. Kadangi stogo seniai nebėra, tai netikslu būtų sakyti, kad jie susirado sau **pastogę**: jie džiaugiasi susiradę neužimtą bent **padangės** sklypelį — ir gyvena sau laimingi po atviru dangum didesnei tarybinio dvidešimtmečio garbei.

Pažodžiui išrašome iš vilniškio dienraščio 1961. VI. 7: "Vienuolyno palėpėse, buvusiose celėse knibžda gyventojų. Gyvena nešvaroj, susikimšę, susigrūdę, laipioja klibančiais laiptais, tampo į viršų kibirus vandens... Partijos rajono komiteto sekretorius I. Jonušas guodėsi: Išgriautume tas landynes, dezinfekciją padarytume, bet kad su patalpom striuka. Ne tik gyvenamųjų namų stokojame. Reikėtų mums ir porai bibliotekų, ir kraštotyros muziejui ploto..." Bet negi partija leis tau remontuoti vienuolyną, "šį tamsos lizdą"!

Panašiai bolševikai žiūri ir į puošniuosius Lietuvos dvarų rūmus, kurie nūnai jiems tik juoko verti dalykėliai. Skaitykime 1961. V. 14 d. "Tiesą": "1880 metais Švėkšnoje grafas Pliateris pasistatydino rūmus su aibe įvairių stilių detalių, bareljefų ir kitų niekam nereikalingų papuošimų". Taigi tegul griūva šiandien tie įvairūs Lietuvos pastatų stiliai, "nereikalingi papuošimai": atėjūnams ir perėjūnams bus dar patogiau. Taip vyksta visada, kai nelieka tikrų šeimininkų.

Komunizmas ir gamta — nesuderinami dalykai

Gaila mums griūvančių ir griaunamų Lietuvos pastatų, bet yra daug liūdnesnių ir baisesnių dalykų: rusiški komunistai baigia griauti Lietuvos švietimo likučius. Kartais kokiam žlibam ar bent gerokai spitram svetimtaučiui žurnalistui ar politikui ima rodytis, jog Lietuva jau spėjo surusėti, subolševikėti. Ne! Lietuvos liaudis, t. y. 98% jos gyventojų, tebėra, kaip ir buvę, lietuviai, nors suterorizuoti, paniekinti, suklupdyti. Tačiau įdomiausia yra tai, kad tarpe tų dviejų procentų komunistinių pirmūnų ar pirmininkų, sekretorių ar direktorių apsčiai dar yra žmonių su lietuviška siela.

Skaitydamas 1961. IV. 27 d. "Tiesą", negalėjai susilaikyti nesijaudinęs. Čia aprašyta Lazdijų vidurinės mokyklos direktorė N. Bucevičiūtė. Apstatyta "mokytojų pirminės partinės organizacijos", komjaunimo, ateistų būrelio, pionierių, partijos rajono komiteto, rajono vykdomojo kmiteto bei liaudies švietimo skyriaus vadų bei vadukų ir kitokio komunistinio knibždyno, toji moteris sugebėjo dvejus metus lietuviškai auklėti gimnazijos jaunimą, šviesdama jam lietuviška, ne penkiakampe žvaigžde.

Dir. N. Bucevičiūtė dvejus metus per pedagogų tarybos posėdžius sugebėjo tiems visiems proforgams bei partorgams užčiaupti komunistines burnas, pati viena kalbėdama pusantros ar dvi valandas, "daugiausia apie neesminius dalykus, vieną valandą ir daugiau svarstomas moksleivių elgesio klausimas, per šį laiką mokytojai išvargsta ir pasisakyti nenori, o dažniausiai direktorė net nepaklausia, ar kas norėtų pasisakyti. Taip pati viena direktorė aptaria ir išnagrinėja, be mokytojų nuomonės, eilę klausimų. Mokytojų komunistų, išdrįsusių pakritikuoti tokį darbo stilių, direktorė ėmė neapkęsti, ieškoti priekabių jų darbe".

Dar daugiau: direktorė pati nedalyvauja pionierių nei komjaunuolių sueigose, "nesirūpino komjaunimo bei pionierių eilių augimu", "visiškai nesirūpino mokytojų politinio - idėjinio lygio kėlimu", pirminės organizacijos susirinkimuose rodydavo "pasyvumo pavyzdį", o kai vyko konferencija J. Ragausko knygai "Ite, missa est" aptarti, direktorė išvyko į kaimą; ypač visus nustebino, kad tai įvyko gruodžio 24—25 d. Toliau: "Lankydama mokytojų pamokas ir jas analizuodama, direktorė nekreipė dėmesio į politinį - idėjinį pamokos kryptingumą, į ateistinį ir internacionalinį auklėjimą". "Mokslo metų užbaigimo iškilminguose aktuose ji kalbėjo **tik apie pavasarį, gamtos grožį**. Ji nerado žodelio, kad primintų mokiniams jų pareigą savo Tėvynei (suprask: Sovietų Rusijai)".

Meluoja dėdė Nikita, porindamas, jog komunizmas galįs sugyventi su kapitalizmu. Ne! Komunizmas su niekuo, net su gamta negali būti suderintas. Jei lietuvė mokyklos direktorė, atsisveikindama su savo auklėtiniais, bandė nepolitiškai pakalbėti apie gamtą, tai laikoma didžiausiu nusikaltimu komunizmui. Taigi, kur yra komunizmas, ten nei gamtai, nei pavasariui vietos nėra. Nebeliko, žinoma, pagaliau toje Lazdijų mokykloje vietos ir pačiai direktoriai, kuri norėjo vesti mūsų jaunimą Lietuvos keliu.

Šie visi direktorės "trūkumai puikiai buvo žinomi partijos rajono komitetui", net ir Švietimo ministerijai, bet direktorė liko nepajudinama, kol byla pasiekė aukščiausią instanciją, t. y. "Tiesos" skiltis. Ó tą patarnavimą atliko viena tos mokyklos mokytoja, TSKP narys, kuriai pagal partijos biletą savos tautos išdavimas svetimai valstybei garantuoja atitinkamas privilegijas. 1961. VI. 15 d. "Tiesoje" skaitome tos tautinės dramos epilogą: "Švietimo ministerijos kadrų skyriaus viršininkas S. Pupeikis, atsakydamas į Lazdijų vidurinės mokyklos mokytojos P. P. (išdavikų vardai — nejamžintini) laišką, išspausdintą "Tiesos" Nr. 100, praneša, kad už blogą vadovavimą Švietimo ministro įsakymu N. Bacevičiūtė (Bucevičiūtė?) iš Lazdijų vidurinės mokyklos direktorės pareigų atleista".

Nebeliko nei D. Poškos, nei S. Stanevičiaus, nei S. Daukanto

Lietuviškumo likučius net iš mokyklų programų išmeta, skelbdami naują "politechninės darbo mokyklos" kryptį. Lietuvos istorija iš Lietuvos mokyklų jau seniau pašalinta: jos vietą dabar užėmė caras ir komisaras. Dabar ir lietuvių literatūrai, kurios puoselėjimu bando dangstytis net toks V. Niunka, artėja galas. Jeigu Lietuvos mokyklose lietuvių kalbai ir literatūrai buvo skiriama 20 savaitinių pamokų (V—VIII kl. po 5 pamokas), tai dabar — vos 9 (IX—XI kl. po 3). Atsimintina, kad iš tų pamokų daug turi būti skirta rusų literatūrai. Naujosiose programose lietuvių literatūra liko tikra podukra. Trijų šimtmečių literatūra (Mažvydas, Bretkūnas, Daukša, Sirvydas...) turi būti išeita per 2 pamokas. Tokie D. Poška, S. Stanevičius, S. Daukantas visiškai išmesti! Ar ne pasityčiojimas yra iš tų autorių, kurių monografijos tariamai jų garbei neseniai išleistos, o patys autoriai iš mokyklų išmesti? Išeina, kad tos Poškos, Stanevičiaus, Jablonskio... monografijos ar jų raštai išleisti ne Lietuvos jaunimui, bet specialiai "buržuaziniams nacionalistams" įrodyti, kad šis tas ir iš praeities leidžiama...

Rusų literatūros skriausti, aišku, negalima, bet iš visuotinės literatūros ("užsienio literatūros") išmesti net tokie autoriai, kaip Šileris ar Hugo. Žinoma, jų veikalai gali dar kokias laisvės idėjas Lietuvos jaunimo širdyse sukelti! Mokytojai sujaudinti, kad lietuvių kalbos dalykams (linksnių, prielinksnių, tarmių... mokslui) nepalikta nė vienos valandos. Užtai K. Būgos raštus tartum pajuokai išleido. Rašomiesiems darbams ir jų klaidoms taisyti taip pat nenumatyta nė vienos pamokos. O tegul pamėgina kuris mokytojas Montvilos, Guzevičiaus ar kokio Tilvyčio sąskaita paimti vieną kitą valandą rašomajam darbui ar linksnių mokslui — beregint toks reakcininkas atsidurtų plėšininėse srityse.

Šlykštu po to skaityti Maskvos "Izvestijose" partijos sekretoriaus V. Niunkos pranešimą, jog dabar "mūsų respublikoje prasidėjo audringo lietuvių nacionalinės kultūros suklestėjimo... periodas". Neaklas skaitytojas tame pačiame V. Niunkos raporte Maskvai toliau sužino tikrą tiesą: "Lietuvių tarybinė kultūra kasmet vis labiau praturtėja... **rusų tautos kultūrinėmis vertybėmis**". Ačiū, sekretoriau Niunka, už pripažinimą, kad Lietuvą kasmet vis labiau rusinate, tik man didelė gėda, kad tu esi augęs toje pačioje parapijoje ir baigęs tą pačią garbingą Šiaulių gimnaziją, kaip ir aš.

Pas **Babrauskus** Ciceroje Dainų šventės metu atsilankę giminės iš Los Angeles. Iš kairės — Gražina Babrauskienė, Bėnys Babrauskas ir jo pusseserė Ona Mikuckienė, dirbanti Los Angeles vienoje įstaigoje prie IBM mašinos. Žemai — stud. Vida Mikuckytė ir Vytenis Babrauskas.

Universiteto durys atviros tik buržujams

Nors ir rusiškos spalvos vidurinę mokyklą baigę, tačiau, jausdami lietuvišką žemę po kojomis, Lietuvos jaunuoliai dar išlikę lietuviškos dvasios. Todėl rusiška bolševikų partija, matydama didelės studentų dalies lietuviškumą, nusprendė suvaržyti stojančiuosius į universitetą. Techninių specialybių absolventai praktiškai neturės progos formuoti tautiečių dvasios, užtai į Kauno Politechnikos institutą kandidatai priimami be ypatingų partijos pažymėjimų.

Betgi į Vilniaus universitetą įstoti tegali tas, kuris atsigabens partijos, komjaunimo ir kitų įstaigų "teigiamas charakteristikas stoti į universitetą", o tokias charakteristikas, žinoma, tegaus komunistinis elitas, dabartiniai buržujai. Pirmenybė teikiama iš karo tarnybos grįžusiems, tariant jau apibolševikėjusiems, toliau bent porą metų padirbėjusiems įmonėje ar kolchoze ir įmonės ar kolchozo vadovo rekomenduojamiems.

Ir taip skaitome, kad visa Prienų, Joniškio ar kito miesto absolventų laida nusprendė vykti prievolės atlikti į kolchozą. Vargšai galvoja, kad bent po poros metų tuo būdu gaus teisę stoti į universitetą. Bet taip gerai nebus. Štai 1961. VII 7 "Tiesoje" net pats aukštojo mokslo komiteto pirmininkas skundžiasi, kad daugybė įmonių ar kolchozų per metus nė vieno kandidato į aukštąsias mokyklas nenusiuntė. Nagi, tikras asilas būtų kolchozo pirmininkas, kuris nučiuptą auką paleistų iš nagų. Juk tai patys tikrieji kolchozininkai: nei jiems sklypo, nei karvės, nei buto: suguldei eilėmis, pakildęs sustatei prie katilo, o po to — marš prie traktorių, ir daina. Taip ir baigiasi mokslo svajonės su atestatu rankoje ir su milžtuvėmis ant pečių.

Kalbant apie mokslinį universiteto lygį ir apie studentų skaičius, reikia turėti galvoje, kad "partija ir vyriausybė skatina ir visokeriopai remia vakarinį ir neakivaizdinį mokymą — demokratiškiausią, labiausiai su gyvenimu, su praktika susijusią mokymosi formą". Vakariniai "darbininkų fakultetai" jau dabar sudaro daugiau kaip 40% studentų, o kadangi tiems klausytojams neprivalomas joks bendras išsilavinimas, galima įsivaizduoti, koks yra tokių aukštąjį mokslą baigusių komunistų lygis. Tai yra mokslo profanacija, kokios Vakarų intelektualai įsivaizduoti negali.

Jei dar papildytume tuo, kas Vilniaus un-to "partiniame susirinkime" paaiškėjo, būtent, kad katedros kvalifikuojamos ne pagal jų mokslinį darbą, bet pagal tai, kiek jos "neatitrūkusios nuo gyvenimo", kad katedros uždavinys yra "žinoti kiekvieną studentą, aktyviai formuoti jo pasaulėžiūrą, skiepyti jam kilnius komunistinės visuomenės idealus", — tai kiekvienam pasidaro aišku, jog ir to kadaise garsaus mūsų Vilniaus universiteto beliko tik graudus šešėlis.

Pirmieji baisūs komunizmo vaisiai

Dar taip neseniai bolševikai, bandydami nuslėpti komunizmo dyglius, juokėsi iš tų, kurie kalbėjo apie varymą į kolchozus, apie bendrą katilą, apie vaikų atėmimą, t. y. jų nacionalizavimą, — o šiandien tikrovė visa tai seniai pralenkė. Pasaulio spaudoje neseniai paskelbta žinia apie religinius persekiojimus Lietuvoje. Trumpoje žinutėje pranešta, kad bolševikai iš tėvų atėmė jų vaikus už tai, kad jie buvo mokomi religijos. Tačiau, kai gavome 1961. V. 21 d. "Tiesą", šiurpas perėjo per kūną. "Tarybinio rašytojo" vardą turįs Vyt. Petkevičius ciniškai aprašė tą garsų teismo procesą, kuriame tėvams buvo atimti penkiolikos ir dvylikos metų vaikai. Kai "liaudies teisėjas" paaiškino tėvams, kad nuo jų gali būti atimti vaikai, išgąsdintas tėvas, nematydamas kitos išeities, neprotestuoja: "Aš nieko prieš, jeigu jie bus paimti. Tik prašau mane išteisinti ir **neatimti tėvystės teisės**".

Normalios gaivosenos žmogui atėmimas vaikų reikštų didžiausią bausmę, bet bolševikų nužmogintam tėvui vaikų atėmimas nėra didžioji bausmė; blogiau tai, kad jie gali atimti "tėvystės teises". Vadinas, jūs teisiškai jau esate nebe gimdytojai: kas nors kitas (partija?) laikomas pagimdžiusiu jūsų vaikus. Taip ir įvyko. Teismo sprendimu "Albinui ir S. Virbickams buvo atimtos tėvystės teisės, o jų vaikai perduoti auklėti tarybinėms vaikų auklėjimo įstaigoms". Teismas įvyko paradiškai teatro salėje, kur partijos buvo privaryta minia įvairių įmonių ir įstaigų atstovų. Itin man skauda, kad tas šlykštus teisminis cirkas įvyko Šiauliuose, kur mano praleista gražiausi gimnazijos metai. Ligi šiol pasaulio istorijoje žiauriausiais valdovais laikyta Neronas ir Atila, bet jų žiaurumai tai tik žaidimai, palyginti su bolševikų dorovės griuvėsiais ir žiaurumais, viršijančiais vaizduotės ribas.

Nepriklausomybės laikų šviesos žiburiai

Lietuvos nepriklausomybės laikais švietimas ir kultūra kilo metai iš metų. Kas buvo tada mūsų mokslininkų, švietimo darbuotojų ir rašytojų sukurta ar padaryta, ir nūnai tai tebėra didžiausias kapitalas. Gaila, kad nesuspėjome tautosakos ir žodyno išleisti, bet ir šiandien tie rinkiniai, nors bolševikiškai ir sudarkyti, sudaro didžiausią Lietuvos mokslo lobį. Laisvę pasirinko visi keturi mūsų žymieji kalbininkai, bet Lietuvoje dž augiamasi, kad liko bent jų mokinių, kurie ko geresnio ar naujesnio jei ir negali parodyti, tai sugeba bent tą vietą užimti. Lygiai taip pat keturi mūsų tautosakos rinkimo ir tvarkymo darbų vedėjai atsidūrė šiapus vandenyno, bet jų surinkta medžiaga ir jos sutvarkymas buvo toks pavyzdingas, kad likę smulkesni tarnautojai nepajėgė tos tvarkos sugadinti.

Ir štai dabar "vyresnysis brolis", pamatęs Vilniuje taip sistemingai sutvarkytą lietuvių tautosaką, išsigando, kad rusai iki šiol nieko panašaus neturi. Taigi maksviškė Mokslų akademija įsakė, kad lietuviai, latviai ir estai tautosakininkai dar šiemet parengtų visai Tarybų Sąjungai instrukcijas tautosakai saugoti ir sisteminti. Pagaliau ir "didysis brolis" nulenkė galvą prieš mažąsias Pabaltijo respublikas, pripažindamas joms autoritetą tokioje svarbioje mokslo srityje. Žinant, kad rusai ir ukrainiečiai turi labai daug dainų ir kad jas rinko jau caro metu, aišku, kad rusai nei caro laikais, nei per 40 bolševikinių metų neišmoko ir nepasiekė to, ką Lietuva padarė per 20 metų laisvo gyvenimo. Laisvo nuo caro ir komisaro.

DAINA CO
Sav. inž. A. Semėnas
PARDAVIMAS-TAISYMAS
3321 S. Halsted St.-CL4-5665
Atd.: 9-6. pirm.-ketv. 9-9. Sekm. užd.

MOVING
K. SERĖNAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli. Miesto leidimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67 Pl. WA 5-8063

STABDŽIŲ TAISYMAS
BRAKES RELINED
Nuo '50 iki '58 metų mašinoms kainuoja:
CHEV., FORD, PLYM. $14.95
DODGE, PONTIAC, OLDS., STUD., RAMBLER, BUICK $15.95
MERCURY, THUNDERB., HUDSON $16.95
CHRYSL., De SOTO, PACKARD $18.95
LINCOLN, ROADMASTER, CADILLAC $19.95
Žemos kainos ir čia neišvardintoms mašinoms. Pilnas hydraulinės stabdžių sistemos taisymas (cilinderiai, vamzdeliai, oro šalinimas ir kt.). Taip pat tepimas, alyvos keitimas, smulkūs mechaniški pataisymai, lyginimas ir dažymas.
Nauja dirbtuvė su moderniškiausiais įrengimais.
Naudokitės mūsų žemomis kainomis, garantuotu ir sąžiningu darbu.
ČESAS AUTO REBUILDERS
2423 West 59th Street Chicago 29, Illinois
GRovehill 6-7777

VESTUVIŲ NUOTRAUKOS IR AUKŠTOS RŪŠIES FOTOGRAFIJOS MŪSŲ SPECIALYBĖ.
PRECIN PHOTO STUDIO
(Incorporated)
EDVARDAS ULIS, sav.
4068 Archer Ave. Tel. VI 7-2481

4 1/4 % DIVIDENTŲ
Ant Visų Taupymo Sąskaitų
INDĖLIAI APDRAUSTI IKI $10,000.00
Paskolos ant namų nuo vieno iki dvidešimties metų — lengvais mėnesiniais atmokėjimais
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASS'N
4071 Archer Ave. CHARLES ZEKUS, Sect'y LA 3-8248
VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4:30; Ketvirtadieniais 9 iki 8 v. vak. Trečiadieniais uždaryta.

AMERICAN FURNITURE MART
PAVYZDINIAI BALDAI LENGVAIS IŠMOKĖJIMAIS
Matrasas su spyruoklėm ir spyruoklių dėžė $39.95
3 dalių sudedamas parior setas: 2 galiniai staliukai, 2 stalo lempos, cocktail stalas, paveikslas ir kilimėlis. $229.95
11 dalių miegamojo baldai: komoda, sveintos, matrasai, 2 pagalvės, 2 Vanity lempos, 2 paveikslai, tik už $149.95
Specialus TV setas $139.95
GERIAUSIOJI KRAUTUVĖ PIGIAI BALDUS PIRKTI
Šaldituvai, vėsintuvai, air conditioner ir kt. reikmenys dideliam pasirinkime.
F. A. BAUDONIS ir N. BERTULIS, Sav.
ROOSEVELT FURNITURE CO.
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirt. 9—9 val., antr., treč., ir šeštadieniais nuo 9 iki 6 val. Liepos ir rugpiūčio mėn. sekmad. uždaryta.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS
SAVINGS INSURED UP TO $10,000
MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...
• Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
• Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
• Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
• Pinigų taupymui nereikia važinėti: juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto išlaidas.
• Klijentų patogumui šalia Bendrovės įrengta didelė, patogi vieta mašinoms pastatyti.
4 1/4% Metinis dividendas už santaupas visose sąskaitose!
2202 W. CERMAK RD., CHICAGO 8, ILL.
Phone VIrginia 7-7747
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.
Chartered and Supervised by the United States Government
ĮSTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. popiet. Ketvirtadieniais nuo 9-tos val. ryto iki 8 val. vak. Šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 1 val. popiet. Trečiadieniais visai neatidaroma.

LIETUVIŠKOJI MOKYKLA

AMERIKOS LIETUVIŲ MOKYTOJŲ S-GOS SKYRIUS

Redaguoja J. Plačas, 7045 S. Claremont Ave., Chicago 36, Ill.

Tikro mokslo šviesa švieskimės!

Med. dr. JONAS ADOMAVIČIUS, Chicago, Ill.

Kas paklausė paiko vado,
Tas nelaimę sau surado!—
Aisopas.

Sveikas pavyzdys — geriausias mokytojas

Nemažai kairėj ir dešinėj besirandančių mūsiškių vadų nepakankamai supranta ir įvertina svarbiausią žmogaus reikalą — jam **visapusiškos** sveikatos būtinumą. O visapusiška sveikata — kūno, proto ir pajautų (emocijų) darna — yra pirmas ir svarbiausias kiekvieno žmogaus reikalas. Vaikui maža ką tepadės, kad ir geriausia sistema besinaudoją, tiek namie, tiek darželyje ar namuose besirandą, mokytojai, jei vaikas nematys **tinkamo pavyzdžio** savoje aplinkoje. Be sveiko pavyzdžio niekas niekur dar sveiko žmogaus nesusilaukė. O sveiką pavyzdį tik pajautomis sustiprėjęs žmogus tegali parodyti. Tat visas pastangas dėkime, kad sugebėtume padėti savam artimui žmonišku žmogum tapti! Sveikėkime visapusiškai, medicinos nurodomu keliu eidami — tada nuolatos, o ne atsitiktinai, pajėgsime geru pavyzdžiu savam artimui naudingiausiai pasitarnauti!

Naudokimės pajėgia šiandieninės medicinos paslauga!

Minėtai sveiki žmonės savaime neatsiranda mūsų tarpe — juos reikia išsiugdyti. Ir ne bet kaip elgiantis tai pavyksta — vien mokslinės medicinos, pedagogijos ir psichologijos keliu to kie žmonės pas mus ateina. Jau dabar pakankamai apsveikusieji privalom saviems broliams visapusiškon sveikaton kelius planuoti, rengti ir taisyti. Juk, visi pastebim, kaip nesveikieji vien prie bonkos, kortos ar ekrano bei vien prie apkalbos ar pavydo savo nesveikatą parodo. Mokslinei medicinai jau žinomi būdai ir priemonės trumpiausiu ir tinkamiausiu keliu kiekvieną žmogų sveikaton išvesti. Kaip kūno ir proto ligos yra gydomos, taip ir emocinė netvarka — irgi liga — turi būti gydoma dabartinio mokslo reikalavimų prisilaikant. Ypač viešąją nuomonę formuoją žmonės, pvz. redaktoriai, privalo visapusiška sveikata pasižymėti — kitaip jie vien tik griaus žmoguje žmoniškumo pradus, nes nesugebės tiesos skleisti.

Neapleiskim kelio dėl takelio!

Dabar labai daug pedagoginės bei mediciniškos neteisybės peršama žmonėms jų pačių palaikomoje spaudoje. Pvz. skelbiamas, jog viena ypatinga auklėjimo **sistema** sugebanti išmokyti **anksti** vaikus skaityti, ir tuo **ankstumu** mėginama veikti į nesiorientuojančiuosius, kad didesnio savai sistemai prielankumo iš visuomenės susilauktų, kad drumstam vandeny daugiau prisižvejotų. O šiandieniniai mokslai mums tvirtina, kad vien **ankstumas** vaiko išmokyme skaityti dar toli gražu skaitymo reikale ne viskas. Priešingai — su vien ankstumu, tinkama vaiko prirengimą skaitymui apleidus, vaikui net pakenkiama. Met skaitymo reikale ne vien ankstyvas skaitymas svarbu, čia dar būtina, kad vaikas **pamiltų skaitymą.** Svarbu, kad toji skaitymui meilė **anksti** vaike būtų užžiebta, nes kitaip — ir ankščiausiai išmokęs skaityti, vaikas knyga nesidomės — jis ją greičiau terš ir plėšys, o ne skaitys. O kad vaikas **sugebėtų** pamilti skaitymą, tai **tėvai** turi būti tiek susveikę emociniai, kad pajėgtų parodyti knygai meilės **pavyzdį.** Tada vaikas tėvus gerume seks ir su jo skaitymu jokios sunkenybės nebus. Tai rūpinkimės visų pirma tiek tautiniam, tiek bendrai pilnutiniam žmogaus auklėjimui kertinio akmens padėjimu — **visapusišku,** ypač **emociniu,** subrendimu. Juk tokiuos Brazdžionius, Kudirkas bei Bradūnus ir visus kitus tūkstančius mūsų pavyzdingų lietuvių auklėjo ir tinkamai gyvenimui parengė ne kokios ten su ankstyvu vaiko skaityti išmokymo pajėgumu **sistemos,** bet **pakankamai sveikos mūsų močiutės.** Tad visi visas pastangas dėkime, kad **sveikų tėvų** daugiau mūsų tarpe rastųs, o ne būtinai sistemų!

Emociniai sveiki tėvai — vaiko normaliam vystymuisi pagrindas

Tik subrendę tėvai gali tinkamai tiek tautiškai, tiek apskritai žmoniškai vaiką išauklėti. Todėl tautiškas vaiko auklėjimas prasideda su visapusišku žmogaus sveikėjimu, ypač su jo pajautų stiprėjimu. Tiek lietuvišką, tiek apskritai geriausią spaudą skaitą tėvai sudaro vaikui įspūdį, kad ir lietuviškų, kaip ir visų kitų gerų knygų **skaitymas yra svarbus,** — kad skaitytinos vien sveiko žmogaus dėmesio vertos knygos. Jei abu tėvai nesubrendę — jei jie save emociniuose dūmuose save seklina, tai tokiems jokie pamokymai tautiškumo ar religiškumo bei žmogiškumo vai kuose ugdymo reikalu nepadės. Mat, emociniai nestiprios šeimos nepajėgia gėrio daigų savyje ne tik ugdyti, bet ir išlaikyti. Tokios šeimos vaikai, būdami darželyje ar mokykloje, mažiausiai dėmesio kreips skaitymui. Tokie vaikai, kad ir anks ti išmokyti skaityti, nematys jokio gėrio skaityme. Tokio neigiamo knygai vaikuose nusistatymo jokia sistema, nei darželyje nei mokykloje, neįstengs prašalinti tol, kol vaiko aplinkoje esantieji asmens emociniai nesusveiks, — kol jie sugebės savu pavyzdžiu knygai meilę parodyti.

Mokslinio skaitymo tyrinėjimo direktorius Chicagos universitete — prof. W. S. Gray tvirtina, kad vaiko socialinė aplinka ir jo santykiavimas su žmonėmis yra galingos jėgos apsprendžiančios ne tik vaiko skaitymo pamėgimą, bet ir kokį skaitymą jis pamėgsta. Jei tinkamų knygų skaitymas namuose suaugusiųjų yra — praktikuojamas, tai ir vaikas gana anksti susidomės knyga, ir natūraliai norės išmokti skaityti. Neigiamas tiek tėvų, tiek vyresniųjų skaitymui atsinešimas, padarys vaikui skaitymą bereikšmiu dalyku, o kitą kartą net ir našta. Jis tinkamą maistą atmetęs, ims šlamštu sotintis, gatvėžmogius pasekęs.

Tėvų užduotis net penkeriopai parengt vaikus skaitymui

Tiek tautiniam, tiek apskritai auklėjimui kuo mažiausiai bus pasitarnauta, jei toliau bus leistasi klaidinti žmones, būk vien ankstyvas skaitymo išmokimas skaitymo reikale esąs svarbiausias. Tikrumoje taip visai nėra. Dr. R. M. Goldenson, Hunter kolegijos profesorius, tvirtina, jog vaikai per pirmuosius penkerius savo amžiaus metus turi būti skaitymui net **penkeriopai** paruošiami: pirmą, protiniam ir fiziniam vystymuisi suteikiamos **atitinkamos** sąlygos; antra, išmokoma kalbos; trečia, socialiniai ir emociniai **vykusiai** brandinama; ketvirta, nuo mažens teikiamas teigiamas suaugusiųjų pavyzdys skaitymo reikale ir, pagaliau, penkta — įgalinama pamilti skaitymą. Toks penkeriopas vaiko skaitymui parengimas turi būti pradėtas labai anksti — dar vaikui esant pačiam vos knygos dydžio, sako dr. Goldenson. O tikrumoje, toks vaiko parengimas turi prasidėti dar anksčiau — jis turi prasidėti pačiu tėvų subrandinimu tinkamam jųjų sugebėjimui savus vaikus reikiamai brandinti. O tas turi prasidėti dar vaikui negimus. Tik toks vaiko parengimas skaitymui yra siandieniniam mokslui atsakantis. Tokias savišKiams mokslines tiesas medicinoj, pedagogijoj ir psichologijoj patiekia Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo draugija, Inc. ALVUDAS. Naudokimės!

Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo draugijos, Inc. — Alvudo — piknikas Forest Preserve š. m. gegužės mėn. 21 d. Muz. Strolia, Rožėnienė ir Šurkus tautiškų žaidimų meilę savu pavyzdžiu skiepija mūsų jaunimui. (Foto inž. Juozo Slaboko)

Kurkime vaikams namus — tegul žinovai moko lietuviškai skaityti!

Nors dr. Goldenson ir mano, kad vaiką skaitymui reikia parengti su tam tikru planu ir sistema, tačiau jis **nepataria** vaiko **spausti, raginti** ir ji visaip akinti, kad tik greičiau už kaimyno vaiką jis imtų skaityti. Dr. Goldenson taip pat nepataria tėvams patiems mokyt savus vaikus skaityti. Tėvai turi tik **parengti** vaikus skaitymui **visose** minėtose penkiose plotmėse. Tada su mūsų vaikų skaitymu niekas jokio vargo neturės. O įsisteigę savus Vaikų namus, dėl kurių greitesnio įsigijimo jau senai rūpinas ALVUDAS, turėsime puikią galimybę savus vaikus ir tautiškai priimtinu būdu stiprinti.

Tat visi į gražiausią darbą žemėje — patys bręsdami pagal medicinos mokslo nurodymus, eikime brandinti savus vaikus visokeriopai! Tuomi mes juos tinkamiausiai paruošime pusiškai apsveikę ir tikro mokslreikiamam skaitymui. Tik visalo šviesa apsišvietę, mes būsim atsparūs netikrų pranašų saldžiažodžiavimams. Tat nepasitikėkime skaitymo reikale pigiu darbu — vien ankstyvu skaitymo išmokymu, kada tame reikale nepalyginamai didesnis atsiekimas būtinas. Visi į sunkų, ilgai užsitęsiantį ir daug sveiko žmogaus pastangų pareikalaujantį, bet už tai Dangui, Žemei ir Tėvynei naudingiausią darbą!

● **Lietuvių kalba JAV Karinuomenės Kalbų mokykloje,** Monterey, Calif., yra rūpestingai dėstoma. Toje mokykloje dėstomos 28 svetimos kalbos. Lietuvių kalbos skyriui vadovauja J. Gricius, dėsto gen. St. Raštikis, J. Danis ir St. Rudys. Lietuvių kalbos skyrius ten veikia nuo 1955 metų. Kalbos kursas tęsiasi metus laiko, kasdien turint po šešias pamokas.

● **Kun. dr. Pr. Gaidos** knyga "Širdies nerimai" jau spausdinama Immaculata spaustuvėje Putname, Conn.

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **100 m. nuo Augustino Baranausko gimimo** sueis antradienį. **Tai buvo nuo Gruzdžių** kilęs liaudies poetas, "Aušros" bendradarbis. Dar a. 1885 m. pradėjo leisti hektografuotą laikraštėlį "Dainu neszejis". Už lietuvišką veikimą ištremtas į Liepoją, vėliau į Smolenską. Apie 1888 m. slapta išleido eilėraščių rinkinį "Lietuvai dovanėlė". Buvo parašęs apie 46 scenos veikalėlius (kiekvienam 10 Dievo įsakymų ir kiekvienai didžiųjų nuodėmių). Bendradarbiavo "Šviesoje" ir "Apžvalgoje". JAV-se buvo plačiai dainuojama jo sukurta daina "Ak, diena liūdna, diena sugraudinta". Mirė 1923 m. rugp. 24 d. Gruzdžiuose.

● **Dr. Angelina Baubinaitė,** baigusi Buenos Aires universiteto Medicinos fakultetą, sėkmingai darbuojasi savo specialybėje — moterų ligose — Argentinoje.

● **25 metai nuo rašyt. Vlado Andriukaičio** mirties sueis pirmadienį. Mirė eidamas 33 metus Kaune. Studijas ėjo Teisių ir Humanitarinių mokslų fakultete. Dalyvavo Kauno šaulių žygiuose prieš lenkus. Kaikurį laiką mokytojavęs, nuo 1922 m. dirbo Šaulių sąjungos štabe, nuo 1930 m. buvo "Trimito" red. padėjėjas. Atskirais leidiniais yra išėjusios jo knygos: "Žvalgo užrašai", istorinis Vytauto laikų romanas "Audra žemaičiuose", "Kovų aidai", rusų revoliucijos laikotarpio apysaka "Kruvina laisvė", Klaipėdos lietuvių gyvenimo romanas "Martynas Skroblas". Rašė gyvu, patraukliu stiliumi.

● **Valentina Bukauskaitė,** La Platos universitete baigusi Literatūros ir Kalbų fakultetą, profesoriauja Argentinoje, dėstydama savo specialybės dalykus. Dalyvauja lietuviškuose vaidinimuose, lietuvių chore.

HOLY FAMILY VILLA
123 gatvė, Orland Park, Ill.
(Labdarių Ūkyje)
KIEKVIENĄ SEKMADIENĮ
—Įvyksta—
PIKNIKAS
Visi kviečiami dalyvauti, pasinaudoti žaidimais vaikams ir suaugusiems, pažaisti sviediniu, pasidžiaugti gamta bei pasistiprinti lietuviškais valgiais.
Piknikus ruošia
HOLY FAMILY VILLA AUXILIARY

SOPHIE BARCUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS
Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 10.11 val. ryto. Šeštadieniais ir sekmadieniais 8:30—9:30 val. ryto. Vakaruškos pirmad. 7 val. vak.
Anglų kalba: kasdien nuo antradienio iki penktadienio 7 7:30 val vakaro.
VISOS PROGRAMOS IS WOPA 1490 kil. AM ir 102.7 mg. FM
Tel. HEmlock 4-2413
7159 So. Maplewood Ave
Chicago 29, Ill.

ADOMAS VAITKEVIČIUS
Anglių ir Alyvos Patarnavimas
Telef. REpublic 7-5803
Visų rūšių apšildymo sistemos įvedimas, perdirbimas ir pataisymas
Greitas, sąžiningas ir pigus patarnavimas
ATLAS FUEL CO.
ATSTOVAS
4919 So. Paulina Street
Tel. PRospect 6-7960

GRADINSKAS
J. G. TELEVISION CO.
2512 W. 47th St., PR 6-1998
TV RADIJAI, HI-FI, VĖSINTUVAI
Pardavimai-taisymai. Sek. uždaryta

MOVING
Apdraustas perkraustymas iš įvairių atstumų.
A. VILIMAS
3415 S. Lituanica Ave.
Tel. FRontier 6-1882

AR MANOTE PIRKTI AUTOMOBILĮ?
GERĄ IR NEBRANGŲ
Daugybė naujų ir visų išdirbysčių automobilių.
Galima nupirkti be pinigų — išsimokėjimui.

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
"U WILL LIKE US"
CHRYSLER—PLYMOUTH—IMPERIAL—VALIANT
SALES — SERVICE
4030 Archer Avenue. Chicago, Illinois
Didžiausia ir teisingiausia lietuvių automobilių įstaiga

Telef. LA 3-5586

Eugenia's Beauty Salon
2652 West 47th St., Chicago 32, Ill.
Moterų grožio salione atliekama įvairūs šios srities darbai pagal paskutines madų šukuosenas bei stilių. Naujausi metodai plaukų dažyme, kirpime bei lengvi pusmetiniai ir kt.
Valandos kasdien nuo 9 r. iki 6 v. vak. Vėliau pagal susitarimą. Pirmadieniais uždaryta.
Sav. Eug. Žygienė

CENTRAL PARCEL SERVICE
dabar turi skyrių
2618 WEST 63rd STREET
(Talman Ave. Kampas)
Tel.: WA 5-2466
Atvykite ir pasitarkite su administratorium BALIU VITKUM
Darbo valandos: nuo pirmadienio iki penktadienio 11:00—7:00; šeštadieniais 9:00—5:00.
PATOGI VIETA AUTOMOBILIAMS
Pagrindinis ofisas:
220 SOUTH STATE STREET
Tel.: WA 2-9354
Darbo valandos: nuo pirmadienio iki penktadienio 9:00—5:00; šeštadieniais 9:00—3:00.
Vienodai puikus patarnavimas abiejuose ofisuose siunčiant siutinius į Lietuvą.

1909 FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION SAFETY OF YOUR SAVINGS INSURED UP TO $10,000 1961
Taupyk Stipriausioje
CHICAGOS TAUPYMO BENDROVĖJE!
4 1/4 % Dividendas mokamas visoms santaupoms
Turtas $80,000,000.00
Atsargos Fondas $7,500,000.00
Justin Mackiewich, Chairman of the Board
Justin Mackiewich, Jr., President
FREE PARKING
STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO
4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: Virginia 7-1141
VALANDOS: Kasdien įskaitant šešt. nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vakaro. Trečiadieniais visai neatidaroma.

4 1/4 % mokame už santaupas, padėtas investavimo sąskaiton.
Už paprastoj sąskaitoj laikomus pinigus mokame 4%.

Dabar mūsų turtas jau viršija
$20,000,000.00
Didžiausioji ir stipriausioji Bridgeporto taupymo įstaiga.
Per 65 metus nuolat mokame aukščiausius dividendus, suderintus su santaupų saugumu.
ALBERT J. AUKERS, Prezidentas
District Savings AND LOAN ASSOCIATION
3630 SOUTH HALSTED STREET • CHICAGO 8, ILLINOIS • CLiffside 4-0104
"Free Parking directly behind our office"
NEW OFFICE HOURS: MONDAY and TUESDAY 9 A.M. to 4 P.M. / WEDNESDAY CLOSED THURSDAY 9 A.M. to 8 P.M. / FRIDAY 9 A.M. to 6 P.M. / SATURDAY 9 A.M. to 1 P.M.
INSURED UP TO $10,000

Mūsų mokslininkų suvažiavimas

Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavime šių metų rugsėjo mėn. 1—3 dienomis bus skaitomi šie moksliniai pranešimai bei paskaitos:

I. Plenumo posėdžiuose —

1. Dr. J. Eretas — krikščioniškosios kultūros padėtis ir uždaviniai šiame amžiuje.
2. Dr. J. Girnius — krikščioniškoji atsakomybė istorinėje laikų tėkmėje.
3. LKM Akademijos nueitas kelias ir žymieji jos nariai akademikai.

II. Sekcijų posėdžiuose —

Teologijos:

1. J. E. vyskupas dr. V. Brizgys — pasauliečių dalyvavimas Bažnyčios misijoje.
2. Kun. dr. L. Tulaba — naujos Šv. Rašto interpretacijos samprata.

Filosofijos:

1. Kun. dr. A. Baltinis — tikėjimas į Dievą ir modernusis žmogus.
2. Kun. dr. P. Celiešius — Egzistencializmas ir krikščionybė.

Pedagogikos ir psichologijos:

1. Dr.. A. Ramūnas — V. Europos ir JAV pedagoginių principų konfliktai.
2. Dr. A. Šerkšnas — JAV ir Sov. Sąjungos auklėjimo tendencijos.
3. Dr. J. Pikūnas — žmogaus užduotys mokslo šviesoje.
4. Dr. R. C. Jančauskas, S. J., — symposium: tautinės kultūros galimumai JAV mokykloje.

Istorijos:

1. Dr. Z. Ivinskis — Lietuvos istorija naujų šaltinių ir pokarinių tyrinėjimų šviesoje.
2. Dr. K. R. Jurgėla — lietuviai Amerikoje prieš masinę emigraciją ir tautinį atgimimą.

Prof. dr. Zenonas Ivinskis su šeima Romoje. Mūsų istorikas atvyks į Liet. Kat. Mokslo akademijos suvažiavimą Chicagoje.

3. Dr. A. Kučas — Amerikos lietuvių ryšiai su tėvyne.

Sociologijos:

1. Kun. V. Bagdanavičius, MIC, — santykiai tarp žmonių komunizme.
2. Kun. dr. K. Matulaitis — vienuolynų įnašas išeivijai.
3. Prof. G. Galva — socialinės santvarkos krizė.

Tiksliųjų bei gamtos mokslų:

1. Dr. Č. Masaitis — determinizmas ir atsitiktinumas.
2. Prof. J. Rugis — ar atomo tyrinėjimai pradeda naują erą.
3. Dr. A. Liulevičius — matematika ir realybė.
4. Dr. V. Litas — evoliucijos teorija ir krikščioniškoji pasaulėžiūra.

Medicinos:

1. Dr. J. Meškauskas — gimdymų kontrolės problema.
2. Dr. A. Gravrogkienė — antibiotikai modernioje medicinoje.

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **10 m. nuo Juozo Gabrio - Paršaičio** mirties suėjo praeitą treč.adienį. Mirė Šveicarijoje, turėdamas 71 m. amžiaus. Visuomenininkas, politikas, kilęs nuo Garliavos. Už lietuvišką spaudą rusų kalintas ir ištremtas. 1905 metais Didžiojo Vilniaus seimo sekretorius. Teisės, socialinių mokslų ir literatūros studijas ėjo Lausannoj, Odesoj, Paryžiuje. Suredagavo dr. V. Kudirkos raštus (6 tomai) ir parašė biografiją. Išleista JAV-se.

1911 m. (prieš 50 m.) įsteigė Lietuvių Informacijos biurą Paryžiuje. Dalyvavo (1912 m.) Pavergtų Tautų sąjungos steigime ir redagavo jos leidinį "Annales des Nationalites". Lietuvos labui darbavosi gyvendamas įvairiose konferencijose. Tarpais jo veikla vėliau nesiderino su Lietuvos vyriausybės linija ir su pačios Lietuvos reikalais. Bendradarbiavo periodinėj spaudoj ir parašė eilę veikalų lietuvių ir prancūzų kalbo-

● **Vytauto Maželio** nuotraukų paroda visą liepos mėnesį vyksta "Parents" žurnalo galerijoje New Yorke.

● **Viktoras Daratėnas** yra Argentinoje Shell bendrovės gamybos šefas; Shell bendrovė planavimo ir technikos reikalais jį pasiuntė į Venecuelą ir JAV.

● **Kun. dr. Viktoras Gidžiūnas**, OFM., Romos archyvuose rinkęs medžiagą apie lietuvius pranciškonus, yra paskirtas centrinės pranciškonų spaustuvės Quarrachi vedėju ir vienuolyno prokuratoriumi.

● **Dr. Marija Zubauskaitė** yra viena jauniausių lietuvaičių medikių Argentinoje — gimusi 1938 m. Yra išėjusi Šv. Juozapo seselių vedamą gimnaziją, o Buenos Aires universitete — Odontologijos fakultetą. Planuoja dar specializuotis odontologijos chirurgijos srity.

● **Prof. Henrikas Rymavičius** (Rima) Argentinoje garsėja kaip teatro ir televizijos scenos darbuotojas ir direktorius; Pietų Amerikoje dabar esant žiemai atostogoms lankėsi Urugvajuje.

● **Izabelė Motekaitienė** verčia "Aidos" operos libretą; šią operą kovo mėnesį numato pastatyti Chicagos Vyrų choras.

● **Dr. Jonas Simanauskas,** baigęs medicinos studijas, sėkmingai praktikuoja Buenos Aires mieste. Dar studentu būdamas giedojo Šv. Cecilijos chore, dalyvauja lietuvių veikime.

● **Dr. Pranas Saneikia**, gimęs Buenos Aires mieste 1930 m., yra baigęs Buenos Aires universitetą, specializavosi La Platos universiteto Medicinos fakultete ir yra įsigijęs anesteziologo specialybę.

● **Inž. Juozas Aleksa** su bendrininku Argentinoje garsėja savu varžtų fabriku. Neseniai įsitaisė naujas modernias mašinas ir dar rengiasi Wildės mieste statyti naują fabriką.

● **Leonardas Žitkevičius** po sunkios operacijos su kraujo transfūzijomis jaučiasi gerai ir baigia atsigauti. Sveikdamas daugiau laiko pašvenčia skaityti naujuosius kūrinius: Bern. Brazdžionio, Pr. Naujokaičio, Alės Rūtos, Aloyzo Barono neseniai iš spaudos išėjusias knygas.

GERAS IR PIGUS
DAŽYMAS
IŠ LAUKO IR VIDAUS
LA 3-4264

Crane Savings 35-tą Sukaktį Mini Naujame Savo Name

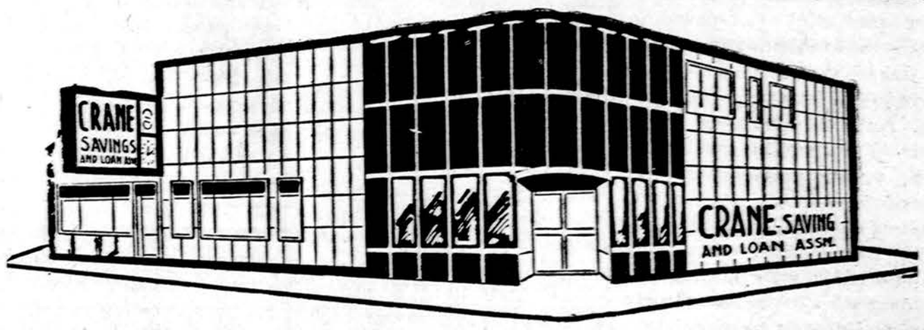

CRANE SAVINGS prezidentas ir direktoriai kviečia Jus ir Jūsų draugus bei kaimynus nuo š. m. liepos 6 iki liepos 29 dienos aplankyti naują mūsų bendrovės namą ir kartu su vadovybe pasidžiaugti visais naujais įstaigos įrengimais.

Kas atidarys pas mus naują taupymo sąskaitą arba pridės prie dabar esamosios, tai gaus iš mūsų naudingų dovanų. Dovanos skiriamos pagal padėtos sumos dydį. Padėjusieji $1,000 ar daugiau, gaus puikų pasaulinio garso tapytojo 18" x 24" paveikslo reprodukciją.

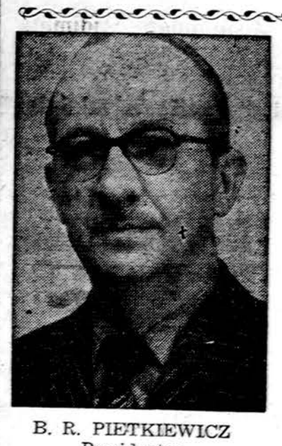

B. R. PIETKIEWICZ
Prezidentas

$750 ar daugiau padėjusieji gaus puikų auginto perlo moterišką retežėlį arba nerūdijamo plieno mėsai piaustyti peilius.

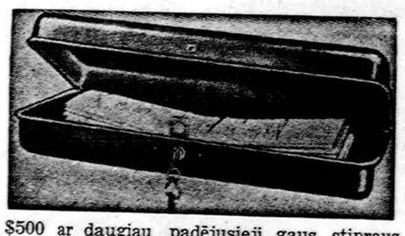

$500 ar daugiau padėjusieji gaus stipraus Bessemer plieno dėžutę dokumentams saugoti arba vėjui atpsparų moterišką skėtį

$250 ar daugiau padėjusieji gaus puikų žibančių rodyklių žadintuvą.

Duodame morgičius namams įsigyti ir taupytojams teikiame didelės naudos šiais patarnavimais:

1. Paprastos taupymo sąskaitos
2. Investavimo sąskaitos
3. Patikėjimo sąskaitos
4. Mokesčių sąskaitos
5. Patarnavimas taupyti paštu
6. Kalėdų klubo sąskaitos
7. Atostogų klubo sąskaitos
8. Pilnas namų paskolų aprūpinimas
9. FHA paskolos namams taisyti
10. Aikštė automobiliams pastatyti

Be to, dar esame pasiryžę išdalyti šias vertingas dovanas žmonėms, kurie atidarys $50 sąskaitą arba tokią sumą pridės prie jau turimos. Kaip šias dovanas gauti, patirsite užėję mas mus. Štai dalinamos dovanos:

23" Zenith TV, su tolimos kontrolės Space Command.

Nešiojama 19" Admiral televiziją.

Tinkamai įrėmuotą 20" x 24" Utrillo garsų "Montmartre Sacre Coeur" aliejinės tapybos paveikslą.

Dormyer 4 iššokančių riekučių skrudintuvą.

Sumbeam automatiškas elektrinis kavos koštuvas.

Žalvario apjuosti žvilgančių rodyklių žadintuvai.

Naujas GE prosas su purkšle ir garais.

Be to, dar bus duodama Sumbean maišytuvai ir nerūdijamo plieno 8 peilių setai mėsai piaustyti.

E. R. PIETKIEWICZ
Sekretorius

J. KALEDINSKAS
direktorius

V. KELPS
viceprez.

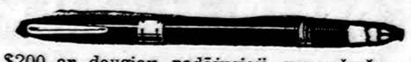

$200 ar daugiau padėjusieji gaus užrašan. tinkamą T-Parker rutulinę plunksną.

$100 ar daugiau padėjusieji gaus piniginę asmens dokumentams

M. MARTIN
iždininkas

Kiekvienai taupymo sąskaitai teskiriama tik viena dovana.

$50 ar daugiau padėjusieji gaus menišką kalendorių ir taupymo dėžutę.

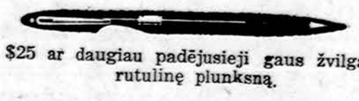

$25 ar daugiau padėjusieji gaus žvilgančią rutulinę plunksną.

W. JAGIELLA
direktorius

Kiekvienas taupytojas, turįs pas mus sąskaitą, gaus sudėtinį įrankį, kuriame yra peilis, kamščiatraukis ir retežėlis raktams.

Kiekvienas suaugęs, aplankęs mūsų įstaigą, gaus naudingą retežėlį raktams laikyti.

MOKAME AUKŠTUS DIVIDENDUS

Pinigus padėjusieji prieš 15, dividendus gaus už visą mėnesį

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION
47th & ROCKWELL STREET
CHICAGO 32, ILL. LA 3-1083

VALANDOS: Pirm., ketv., penkt. nuo 9 ryto iki 8 vak., antr. nuo 9 iki 5, šešet. nuo 9 iki 1, treč. uždaryta.

J. KUZAS
direktorius

Dr. C. SVEN
direktorius

J. TOMASZEK
direktorius

J. MILLER
sekr. pad.

J. KAPLAN
kasininkė

R. KULPINS
kasininkė

ONA SKEVER
kasininkė

R. CARLSON
kasininkė

M. SUCHOCKI
kasininkė

V. OHLER
stenografė

L. FORTIER
sekr. pad.

LIETUVOS STATUTO LAIDOS

JONAS DAINAUSKAS, Chicago, Ill.

Turinio pakeitimo bei papildymo atžvilgiu Lietuvos Statutas turėjo tris laidas. Pirmoji — 1529, II — 1566 ir III-ji 1588 metais buvo paskelbtos kaip rinkinys privalomų Lietuvos valstybėje įstatymų. Atspausdinta tebuvo tik III-sis Statutas. I-sis bei II-sis Statutai liko tik rašytinėje formoje. Savaime suprantama, jog čia nekalbama apie tų statutų perspausdinimus, padarytus mokslo reikalams XIX - XX amž.

I-jo Lietuvos Statuto, atrodo, iš viso yra išlikę, žinomi tik kokie trys egzemplioriai, įvairių raštininkų perrašyti ir, todėl turintieji kiek skirtingus tekstus. Dabartinėje padėtyje tikslų I-jo Statuto tekstą, koks jis buvo paskelbtas 1529 metais, gal galima būtų nustatyti analizuojant ir palyginant visų trijų Statutų tekstus. Tas darbas dar nėra užbaigtas.

Trys I Statuto nuorašai

Tuos I-jo Statuto egzempliorius labai gerai buvo išnagrinėjęs praeito šimtmečio žymiausias Lietuvos Statuto žinovas, Vilniaus profesorius Ignas Danilovičius. Jam buvo žinomi tik trys egzemplioriai — nuorašai, kurių pirmutinį jis pavadino Slucko rankraščiu. Tas nuorašas dabar yra Petrapilio (Leningrado) valstybinėje bibliotekoje. Antrasis nuorašas, vadinamas Dzialynskių egzemplioriumi, yra Kurniko muziejuje (Lenkijoje, netoli Poznanės). Trečiasis egzempliorius, apie kuri rašė Danilovičius, pavadindamas jį Firlėjų nuorašu, nežinia kur dingęs. To nuorašo turinys tėra žinomas tik pagal Danilovičiaus pateikimą.

2 ar vienas

Be tų, dabar yra žinomas ir dar vienas I-jo Statuto egzempliorius, kuris, šiuo metu, yra Varšuvos valstybinėje bibliotekoje. Anksčiau tas egzempliorius yra buvęs Zamoiskių bibliotekoje ir užtat yra vadinamas Zamoiskių nuorašu. Turinio atžvilgiu Zamoiskių nuorašas yra labai artimas Dzialynskių nuorašui. Yra dar žinomas ir lotyniškas I-jo Statuto vertimas, t. v. Pulavų tekstas (per spausdintas E. Račynskio 1841 m. Poznanėje). Pasiremiant Dzialynskio tekstu ir papildydami jo teksto skirtingumus pagal Slucko, Zamoiskių bei Firlejų ir Pulavų tekstus, rusai 1960 m. Minske (!) išleido I-jo Statuto tekstą, su jo vertimu į rusų kalbą. Leidiny, tačiau, yra daug neaiškumų, gi vertime daug klaidų ir netikslingumų. Dabar yra parengtas I-jo Statuto vertimas į lietuvių bei prancūzų kalbas, o ateityje gal bus baigtas ir jo vertimas į anglų kalbą.

II ir III Statutai

II-jo Statuto, taip jo pagrindinėje formoje, taip ir vadinamoje Volynės redakcijoje yra išlikę egzemplioriai, berods esančių vien bibliotekose už Geležinės Uždangos. Formaliai imant, Volynės II-jo Statuto redakcija, buvo paskelbta drauge su paskelbimu III-jo Statuto, t. y. 1588 metais.

Lietuvos valdovas Žygimantas Senis, savo 1522.XII.6 d. privilegija pažadėdamas išleisti įstatymu rinkinį Lietuvai — Lietuvos Statutą, įsakė tą būsimąjį Statutą atspausdinti. Tai buvo jau įmanoma padaryti ir Vilniuje, kur 1525 m. Vilniaus miesto burmistro Jokubo Baliciaus namuose, buvo spaustuvė, Prancišku Skorinos vedama, kuri 1530 metų Vilniaus miesto gaisre žūvo. Tačiau I-sis Statutas atspausdintas nebuvo, nes tik paskelbus jį, tuojau pat pasigirdo balsai, reikalaujantieį tą Statutą papildyti ir pataisyti, tad nebuvo prasmės jį atspausdinti, ypač atsižvelgiant į anų laikų spausdinimo technikos sunkumus.

Savo ruožu, pvz. 1544 metų Brastos seime, lygiai kaip ir 1551 m. Vilniaus seime, Lietuvos luomai prašė valdovo ne tik Statutą pataisyti, bet ir jį atspausdinti. Žygimantas Augustas pažadėjo tai padaryti, tam, kad: "...visi, pagaliau, vienodai ir visiems laikams pažintų savo teisę ir dėl josios jokių abejonių neturėtų..." Berengiant II-ji Statutą buvo projektuota jį atspausdinti tuojau pat po pavirtinimo. Tačiau ir tai buvo neįmanoma realizuoti. II-sis Statutas buvo priimtas bei patvirtintas, sunkaus karo su Maskva metu, dar nebaigus jo taisyti ir papildyti. Jo taisymas buvo tęsiamas ir po 1566 metų, tad jo tikrai nebuvo prasmės spausdinti. Tačiau žmonių įsitikinimas, kad Lietuvos Statutas turįs būti atspausdintas, vertė Lietuvos atitinkamus organus prie to darbo iš anksto pasiruošti.

Maskva iš lietuvių mokėsi spaudos

Spaustuvės ir spausdinimo klausimas priklausė valstybės Iždo kompetencijai, nes tas organas tvarkė visus Lietuvos valstybės technikinius klausimus. Valstybės kanceliarija turėjo rūpintis sutvarkymu visų Statuto pataisymų ir papildymų, gi Iždas — Statuto atspausdinimu. Apie 1583 metus Vilniuje iždininku buvo Jonas Zareckis, kuris prie spaustuvės įrengimo pritraukė savo brolį, Vilniaus burmistrą, gi techniniam spausdinimo darbui pritraukė tūlą Petrą iš Mstislavlio vaivadijos. Spaustuvė buvo įrengta Vilniaus miesto turtuolių Mamoničių namuose. Tai buvo it pirmoji Lietuvos "Valstybinė spaustuvė". Mirus Zareckiui, iždininkų tapo Lukas Mamoničius, per tą laiką jau perėmęs tos spaustuvės valdymą. Pas Vilniaus spaustuvininkus mokėsi ir tie, kurie vėliau įsteigė spaustuvę Maskvoje.

Kaip Statutą spausdino

III-sis Lietuvos Statutas buvo patvirtintas 1588.I.28 d., Zygimanto III specialia tų pat metų vasario 11 d. privilegija buvo leista Lietuvos Statutą spausdinti Lietuvos pakancleriui Levui Sapiegai. Spausdinti Statutas buvo atiduotas pavasarį tų pat metų ir, atrodo, jog buvo baigtas spausdinti tų pat metų lapkričio mėnesį, nes 1588.XII. 1 d. adresu Sapiega kreipiasi į valdovą, pateikdamas jam jau atspausdintą Statutą. Spausdinimas buvo skubinamas todėl, kad specialiais universalais (aplinkraščiais) buvo paskelbta, jog "Pataisytasis Statutas" pradės galioti nuo 1589 metu sausio 6 dienos.

To Statuto atspausdinimas, per tokį trumpą laiką, anam metui, buvo labai didelis dalykas. Atrodo, jog toji, pirmoji spausdintoji Statuto laida buvo spausdinta keliais rinkiniais, nes smulkmenose yra skirtumai tarp paskirų, įvairiose bibliotekose esančių egzempliorių, tačiau nėra jokių duomenų, kad toji "pirmoji laida" būtų kada nors, vėliau pakartotinai spausdinta su senos datos nurodymu. Anų laikų spaustuvės darbo technikoje buvo dažnai praktikuojamas būdas, kur, ypač tiražo padidinimui, tas pats tekstas buvo surenkamas keliais rinkiniais, neretai pavartojant net skirtingą šriftą ar puslapių ornamentus.

Vėlybesnės laidos

1614 m. išleista III-jo Statuto antroji laida, bet jau ne sena slavų kanceliarine kalba, o lenkų kalba. Ta kalba III-sis Statutas dar buvo atspausdintas 1619 (pakartojant 1614 metų tekstą), 1648 (labai netvarkingai atliktas ir neturįs nurodymo atspausdinimo vietos), 1693, 1744 bei 1786 metais, kur paskutinios trys laidos buvo atspausdintos Vilniaus akademijos, Jėzuitų spaustpvėje. 1786 metų laida buvo paskutinė egzistuojant nepriklausomai Lietuvos valstybei. Okupavus Lietuvą rusams, Lietuvoje buvo paliktas galiojo Lietuvos Statutas. Užtat, 1811 ir 1819 metais senato komisija Petrapilyje buvo pakartotinai išleidusi (1786 metų teksto) laidas, drauge su vertimu į rusų kalbą. 1822 m. buvo pradėtas Petrapilyje pasirengimas visiškai naujai Statuto laidai. Tai būtų būvęs IV-sis Statutas. Prie to darbo kaip tik ir dirbo jau minėtas prof. Ig. Danilovičius. Tolimesni Lietuvos Statutų perspausdinimai (Poznanėje, Krokuvoje bei Maskvoje) XIX amžiuje jau buvo daromi ne Statuto taikymui praktikoje, o vien tik mokslinių studijų reikalams.

Dr. A. Šešplaukis-Tyruolis, lituanistikos dėstytojas Columbia universitete, New Yorke. Vasaros atostogų proga buvo atvykęs į Chicagą, kur spausdinama jo nauja poezijos knyga ir lituanistikos vadovėlis pradžios mokyklai.

KRONIKA

● **Dr. P. Reklaitis** tremties pabaltiečių biuletenyje "Mitteilungen aus baltischen Leben" parašė įžanginį straipsnį "Trem tės menininko likimas". Straipsnis parašytas ryšium su latvių dailininko Juris Soikans paroda.

● **Albertas P. Kuraitis,** valstybiniame Buenos Aires universitete įsigijęs notaro specialybę, dabar yra vyr. notaru Argentinos sostinė Prekybos Teisingumo rūmuose.

DĖMESIO

Mieli vasarotojai — Mums būtų labai malonu, kad Jūs savo atostogas praleistumėte mūsų dvare.

Šiam sezonui pertvarkėme savo **restoraną** bei kitus įrengimus. Valgomasis yra perkeltas į didžiąją salę. Virtuvė bus lietuviška. valgius gamins prityrusi lietuvė virėja. Šiais pagerinimais tikimės pilnai patenkinti vasarotojų pageidavimus. Kainos mūsų vasarvietėje, palyginus su kitomis tokio pat lygio vasarvietėmis, yra žemos: Viena savaitė vienam asmeniui su pilnu pensijonu tik $50.00. Mūsų adresas — Osterville Manor, Inc., Osterville — Cape Cod. Mass. Tel. Garden 8-6991. Jūsų, J. Kapočius.

UNIVERSAL SHOE STORE

(Liet. batų krautuvė) YA 7-0525
(Virš 40 metų Bridgeporte)
Vėliausio stiliaus batai visai šeimai
3335 So. Halsted Street
Chicago, Illinois
Atdara: kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro. Pirmadieniais ir ketvitadieniais nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro.

SPECIALUS PASIŪLYMAS
Pirkęs PATRIA GIFT PARCEL CO. (3741 W. 26th St., Chicago 23, Ill., tel. CRawford 7-2126)
jardines medžiagas ir jas per tą pačią Patria Co. iki š. m. liepos 31 d. siųsdamas savo giminėms į Lietuvą, sumokėsite tik ½ muito rusu imamo už tas medžiagas, nes kitą pusę to muito per tą laiką mokės Patria Co. Kviečiame pasinaudoti tuo pasiūlymu ypač todėl, kad artimu laiku galima laukti didelių pakeitimų dabartinės tokių siuntinių siuntimo tvarkos.
REIKALAUKITE MŪSŲ NAUJAUSIŲ KATALOGŲ
Darbo val.: Pirmad. ir ketv. nuo 9 iki 8 val. vak. Antrad., trečiad., penkt., ir šeštad. nuo 9 iki 5 val.

Lietuviška valgykla. Gražiausias lietuviškas restoranas, kuriame gaminami lietuviški valgiai.
Atdara nuo 6:00 valandos ryto iki 8:00 valandos vakaro.
"PALANGA" RESTAURANT
6918 So. Western Ave. — GR 6-9758
JADVYGA ir JUOZAS BARTKUS, Savininkai

SUKAKTUVINIS
IŠPARDAVIMAS!
SUKAKTUVINIAME IŠPARDAVIME PIRKSITE VISAS MEDŽIAGAS LABAI PIGIAI.
PASINAUDOKITE ŠIA RETA PROGĄ!
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffeta, aksomo ir kitų medžiagų siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą — už žemas kainas! Gavome specialių medžiagų paltams kaip vyrų, taip ir moterų: Vėliūro, činčilos ir "needlepoint". Didelis pasirinkimas angliškų medžiagų vyrų ir moterų kostiumams. Pagaminame užuolaidas. Ypatingai yra atpiginta iki 50% medžiagos: (Draperies) — užuolaidoms, (Slip covers) — baldų užvalkalams ir (Upholstery) baldų apmušalams.
STEIN TEXTILE CO.
616 West Roosevelt Road, Chicago 7, Ill.
TELEFONAS — HARRISON 7-3737
Mūsų naujas adresas yra tik blokas į rytus ant Roosevelt Rd. nuo mūsų anksčiau buvusių patalpų.
Automobilius galite pastatyti nemokamai už kampo į šiaurę ant Jefferson St. — aikštėje
Atidaryta kasdien įskaitant ir sekmadienius nuo 9 v. r. iki 5:30 p. p. Pirmadieniais uždaryta

VISI Į LIETUVIŲ DIENĄ-
PIKNIKĄ
Rugpiūčio mėn. 6 dieną, 1961 m.
PAS TĖVUS PRANCIŠKONUS
Kennebunkport, Maine
11:00 — Iškilmingos Šv. Mišios Liurdo grotoje. Šiais metais Piknikas yra sujungtas su garsiaisiais Porcijunkulės atlaidais (Visuotini atlaidai už kiekvieną koplyčios aplankymą).
12:00 — Pietūs.
3:30 — Kultūrinė programa:
Dainos, South Boston — Šv. Petro parapijos choro, vadovaujant Prof. J. Kačinskui.
Trijų tautų tautiniai šokiai, vadovaujant poniai Onai Ivaškienei.
Kuo nuoširdžiausiai kviečiame visus dalyvauti toje mūsų metinėje šventėje, laimėti atlaidus, pasimaudyti Atlante, paragauti įvairių skanių valgių bei gėrimų, dalyvauti įvairiuose pasilinksminimuose.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai. Pritaikinti paveikslams, skelbimų rėmai, metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
VIrginia 7-7258-59

Pristatome Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.
STASYS LITWINAS, Prez.
3039 So. Halsted St.
Tel. VIctory 2-1272
Apkainavimą ir prekių pristatymą teikiame nemokamai
Raštinė atdara kasdien nuo 8 val. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

Pasinaudokite plačiai žinomos ir gerai užsirekomendavusios firmos, siunčiančios siuntinius į SSSR ir Lietuvą, patarnavimu.
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, Inc. LICENSED BY U.S.S.R.
BROOKLYN, N. Y. — 1530 Bedford Avenue — Tel. IN 7-6465 ir IN 7-7272
NEWARK, N. J. — 312-314 Market Street. — Tel. MI 2-2452 ir MI 2-1681, BOwling Green 9-6992
❊ Per mūsų firmą siunčiami siuntiniai paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. ❊ Visi muitai apmokami vietoje, mūsų įstaigoje, gavėjas nieko nemoka. ❊ Prie firmos įstaigų yra krautuvės, kuriose galite gauti įvairiausių prekių. ❊ Siuntinių pristatymas garantuojamas 100%. ❊ Įstaigos ir skyriai atidaryti kasdien nuo 9 v. r. iki 6 v. v. Šeštad. ir sekm. nuo 9 v. r. iki 4 v. v.
MŪSŲ SKYRIAI

78 Second Avenue, NEW YORK 3, N. Y. ORegon 4-1540	1241 N. Ashland Avenue CHICAGO 22, Ill. HUmboldt 6-2818	46 Whitehead Avenue SOUTH RIVER, N. J. Tel. CLifford 7-6320
631 West Girard Ave., PHILADELPHIA, PA. PO 9-4507	1028 Kenilworth Ave., CLEVELAND 13, OHIO, Tel. PRospect 1-0696	220 Worthington St., SPRINGFIELD, MASS. REpublic 2-7163
1409 W. Genesse St., SYRACUSE, N. Y. HArrison 2-5386	11601 Jos. Campau Ave., DETROIT 12, MICH. TOwnsend 8-0298	558 Hudson Avenue, ROCHESTER 5, N. Y. Tel. BAker 5-4210
107 So. Vermont Ave LOS ANGELES 4, CALIF. DUnkirk 5-6550	643-47 Albany Avenue HARTFORD 6, CONN. CHapel 7-5164	1900 Fleet St. BALTIMORE 31, MD. DIckens 2-4240
126 Tilghman Street ALLENTOWN, PENNA. Tel. HE 5-0415	303 Grove Street JERSEY CITY, N. J. (Arti Hudson Tube) HE 5-6368	

NORĖDAMI DAUGIAU INFORMACIJŲ REIKALAUKITE MŪSŲ FIRMOS KATALOGŲ

VERTA DĖMESIO!
1. Šis įvykis pirmas Lietuvos istorijoje. ŠIMTAS DVIDEŠIMT SEŠI meno kūriniai lietuviškose plokštelėse — lietuvių liaudies dainos, operų arijos, tautiniai šokiai ir kt. dalykai. Visų išvardinti neįmanoma — reikalaukite katalogo.
2. Visos lietuviškos knygos, rankdarbiai, medžio, odos ir kiti dirbiniai primena Lietuvą.
3. Laikrodžiai — sveicarų ir vietinių fabrikų: vyriški, moteriški, įvairių rūšių ir kainų.
4. Rašomos mašinėlės su lietuvių ir kitų kalbų raidynais, skaičiavimo ir siuvimo mašinos.
5. Akordeonai, patefonai su radio ir televizija, įvairių užsienio ir vietinių fabrikų gamybos.
6. Gintaro, kristalo, aukso, sidabro ir kiti gaminiai tinką dovanoms.
7. Visokių prekių didelis pasirinkimas siuntimui į Lietuvą ir kitus kraštus — daromos nuolaidos.
8. Yra visa eilė kitų prekių, visų išvardinti neįmanoma: prašome reikalauti katalogų ir kitų informacijų.

J. KARVELIO PREKYBOS NAMAI
3322 South Halsted Street, Chicago 8, Illinois — Telefonas - YArds 7-0677

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.
GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų:
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE COMPANY
WESTERN CASUALTY & SURETY COMPANY
Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters
O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. — Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

LIETUVOS RADIOFONAI OKUPACIJOS METUOSE

VYTAUTAS ALSEIKA, Vokietija

1940 m. birželio 15 d. Lietuvon įžygiavus Raud. Armijai, Kauno radiofonas greitai buvo įjungtas į okupanto propagandos mašiną. Dar tą pačią dieną 5 val. 35 min. radijo stotis buvo priversta sustabdyti darbą. Atsirado raudonarmiečių sargybos. 7 val. vakaro stočiai vėl leista veikti. Tomis dienomis Kauno radiofonui teko svarbus gyventojų informavimo vaidmuo. Radiofonas jau pirmomis dienomis bolševikams įžygiavus pradėtas panaudoti naujų komunistinių pareigūnų. Su nurodymais į radiofoną kreipėsi J. Paleckis, naujasis Eltos dir. K. Korsakas. Pastarasis įsakė be pertraukos skelbti sveikinimus naujos valdžios žmonėms, iš pareigų atleido dir. E. Zabarauską (vėliau ištremtą į Sibirą) ir jo vietoje buvo paskirtas J. Banaitis.

Radiofonas pertvarkomas sovietų pavyzdžiu

Greitai išryškėjo komunistinė kontrolė radiofone. Faktiškai radiofono kryptį, turinį bei dvasią pradėjo tvarkyti Lietuvos Kom. partija — jos įsakymus aklai vykdė J. Banaitis. 1940 m. rugsėjo m. Kauno ir Vilniaus radiofonai buvo įjungti į Visasąjunginį Radijo komitetą Maskvoje. Radiofonų struktūra pagrindinai pertvarkyta sovietų pavyzdžiu. Radiofonus perėmė iš Maskvos atsiųsta Olga Iljina, sukurtos naujos redakcijos: agitacijos ir propagandos (vyr. red. J. Komodaitė), žinių — Dov. Levinšteinas, red. Mauša Liubeckis) ir kt. Benj. Gurvič tikrino visą per radiją perduodamą žodinę ir muzikinę programą. 52 korespondentai Lietuvoje talkininkavo žinioms rinkti — juos parinkdavo kompartijos kuopelės ir jų tarpe 80% buvo žydų. Pradėti transliuoti mitingai, politikalinių pagerbimo aktai.

Radijo programos, jų perdavimas turėjo atitikti okupanto planus — greičiau susovietinti Lietuvą. Leista skaityti tik tas žinias iš užsienio, kurias per Eltą patiekdavo Tass agentūra. Įsakyta skaityti Maskvoje parengtas, lietuvių k. išverstas paskaitas (Kas yra tarybinė valdžia, Kodėl jaunimas myli Staliną ir pan.). Baigiant dienos programą, radiofonas jungėsi į Maskvos radijo programą ir pertransliuodavo Kremliaus kurantus ir internacionalą. Pranešėjų tarpe buvo įvestas patikėtinis J. Miliušis. Radijo bangomis nuskambėdavo naujų žmonių, dažnai neraštingų, balsai. Buvo terorizuojami ne tik radiofono tarnautojai, bet ir valdžios žmonės. Prieš 1941 m. rinkimus į Sovietų S-gos A. tarybą turėjusios būti skaitomos J. Paleckio ir P. Pakarklio kalbos tiek buvo iškenzūruotos, kad abu pareigūnai atsisakė kalbėti per radiją.

Lietuviškumas sistematiškai šalintas

Radijo programų lietuviškumas 1940-41 metais pradėtas šalinti palaipsniui ir sistematiškai. Visa žodinė programa buvo skirta Lietuvos nepriklausomybės laikotarpiui niekinti ir kelti naują valdžią, jos žygius, planus. 1940 m. birželio 21-22 dd. buvo uždrausta tradicinė giesmė — Malda už tėvynę, Karo muziejaus laikrodžio dūžiai ir Marija, Marija... giesmė. Liepos m. 14 d. Preikšo įsakymu uždrausta naudoti lietuviškos muzikos plokštelės. Liepos 21 d. A. Gedvilui paskelbus apie nutarimą Lietuvoje įvesti sovietinę santvarką, Lietuvos himnas daugiau jau nebebuvo grojamas. 1940 m. liepos 28 d. paskutinį kartą iš Kauno arkikatedros bazilikos transliuotos pamaldos. Spėjama, kad pirmame bolševikmetyje radijo abonentų skaičius Lietuvoje buvo sumažėjęs 20.000.

1941 m. prasidėjus vokiečių — sovietų karui pačiomis pirmomis dienomis radiofonas grįžo į lietuvių rankas. Radiofoną užėmė jau anksčiau suorganizuota, vadov. B. Gražulio pogrindžio grupė (turėjusi ryšius su Lietuvos Aktyvistų Frontu), 1941 m. liepos 23 d. per Kauno radiją paskelbtas Nepr. Lietuvos atstatymas, tauta pašaukta sukilti, jai vadovauti pristatylaik. vyriausybė. Istorinio pranešimo metu radijo stotis buvo puolama raudonarmiečių. Tuo metu, Lietuvos visuomenei nepaprastai laukiant žinių, žymiai pakilo radijo reikšmė ir įtaka. Laik. vyriausybė Kauno radiofono direktorium paskyrė Petrą Babicką, vicedirekt. programos reikalams — Joną Stonį. Šis netrukus buvo paskirtas Vilniaus radiofono direktorium. 1941 m. rugpiūčio m. radiofoną perėmus OKW (vyr. vokiečių kariuomenės vadovybės) kariams, prasidėjo naujasis radiofonų laikotarpis okupacijų metuose. Jis buvo skirtingas palyginus su 1940-41 m. sovietiniu laikotarpiu.

Tėvynės drabužiuose prie užsienio kalnų

Patriotinės nuotaikos vokiečių priežiūroje

Pirmaisiais mėnesiais vokiečiai mažai kišosi į radiofono programą. Padėtis žymiai pablogėjo radiofoną perėmus vokiečių propagandos ministerijai ir jį įjungus į vokiečių radiofoninį tinklą. Skyrių vyr. redaktoriais paskirti vokiečiai, administracija ir ūkis perėjo jų žiniai. Programą tikrino cenzūra, Lietuvos vokiečiams talkininkaujant. Tačiau vokiečių tarpe buvo ir palankiau lietuvių siekimams nusiteikusių (pvz. dir. dr. Mai). Programa buvo pradėdama lietuvių giesme Malda už tėvynę, vėliau pakeista specialiu vokiečių Žygio maršu į rytus. Lietuvos himnas uždraustas groti tačiau jis buvo respektuojamas transliuojant kai kurias lietuvių iškilmes, parengimus.

Lietuviškos, patriotinės nuotaikos galėjo pasireikšti muzikinėje programoje, kurią mažai liesdavo cenzūra. Ta muzika plačiai naudotasi, siekiant išreikšti lietuvių nuotaikas, ryškinti priešiškumą okupantui. Klausytojų tarpe buvo mėgiama sekmadieniais įvesta "Tėvynės garsų" valandėlė. Jai naudota lietuvių rašytojų veikalų ištraukos, patriotiniai eilėraščiai, tautines nuotaikos kelianti daina, muzika. Tose valandose klausytojai lengvai galėjo "išskaityti" tai, ką okupantas viešai draudė lietuviams pasisakyti. Patriotines nuotaikas kėlė ir valandėlė lietuviams kariams.

Lietuviams pasyviai laikantis vokiečių mobilizacijų atvejais, vengiant Reicho darbo tarnybos, SS dalinių, tai atsiliepė ir į radiofono cenzūrą bei programą. Dirbantiems radiofone teko ieškoti naujų būdų, kad radijo programoje prasiskverbtų tautinė dvasia. Tuo metu radijo žmonės: B. Bražulis, J. Gučius, A. Gustaitis, J. Stonys turėjo pasitarimų su lietuvių pogrindžio vadovybe, sulaukdavo padrąsinančių patarimų. Nors radiofonui teko sunkiai spirtis prieš vokiečių siekius jį įkinkyti į propagandos mašiną, vis dėlto ne kartą pavyko įtikinti vokiečius lietuvių naudai. Programoje nebuvo žymus joks pataikavimas okupantui.

Sustiprinta literatūrinė dalis

Vokiečių okupacijos išplėtus radijo programą, ypatingai lietuvių pastangomis sustiprinta literatūros dalis. Ji jau virto pastovia programos dalimi (kas dien po 15 min.), joje dažnai dalyvavo teatro aktoriai, pastoviai vyko radijo vaidinimai. Radiofonas buvo paskelbęs muzikos kūriniui ir radijo vaidinimui parašyti konkursus. Berlyno simf. orkestras, V. Marijošiaus diriguojamas, į plokšteles įgrojo Čiurlionio "Miško simfoniją", J. Pakalnio "Lituanicą", J. Karnavičiaus "Lietuvišką rapsodiją".

1944 m. liepos m. frontui nusitiesus Lietuvoje, Kauno radiofono tarnautojai su šeimomis buvo išvežti į Vokietiją, įjungti į vokiečių jiems skirtus darbus. Karui tebevykstant kai kurie Kauno radiofono tarnautojai vykdė transliacijas lietuviams iš įvairių Latvijos ir Vokietijos vietų. Tuo tarpu Vilniaus ir Kauno radiofonai vėl pateko komunistų kontrolėn.

Vilniaus radiofonas

Kalbant apie radiofono veiklą okupacijoje vertėtų paminėti ir Vilniaus radiofoną, perėjusį į lietuvių rankas tik 1939 m. Vilnių perleidus Lietuvai. Per 7 mėnesius ligi sovietų okupacijos Vilniaus radiofonas buvo spėjęs išaugti į stambų kultūrinį židinį. Jo programose išsiteko įvairių Vilniaus krašto tautybių bei pažiūrų bendradarbiai. Tačiau 1940-41 m. radiofono likimas buvo palenktas viso krašto sovietinimo procesui. Buv. direkt. Ant. Gustaitį pakeitė buv. orkestro smuikininkas Em. Cirinskas. Kaltinami priešsovietine veikla, buvo suimti keli orkestro nariai, tarnautojai.

Ir Vilniuje prasiskverbdavo tautinė dvasia

1941-44 m. laikmečiu lygiai kaip ir Kauno, ir Vilniaus radiofonas sulietuvėjo, sugebėjo perduoti patriotinės dvasios dalykus. 1941 m. lapkričio m. radiofonui patekus į vokiečių civilinės valdžios rankas, lietuviai, pasitarę su pogrindžio vadovais, nutarė likti savo turėtose vietose. Iš lietuviškos programos buvo palikta informacija, įv. paskaitos, vaidinimai, literatūros dalis, vaikų jaunuomenės valandėlės. Lietuvių bendradarbių pastangomis nekartą pavykdavo apeiti vokiečių cenzūros varžtus, klausytojams būdavo perteikiami programos dalykai, grynai atitinką lietuvių laisvės kovos interesus.

Radijo vaidinimai Vilniuje buvo pratęsti net ligi dviejų valandų — jų tarpe minėtini V. Krėvės "Šarūno" ir B. Sruogos "Apyaušrio dalios" pastatymai. Buvo įvesti religinės muzikos koncertai iš šv. Kazimiero bažnyčios. 1941 m. trėmimų dienomis Vilniaus radiofone buvo suimta eilė pogrindžio veikėjų. Vokiečių metais prasidėjus žydų persekiojimui, Vilniaus radiofone laikiną prieglaudą rado IŠ žydų tautybės žmonės. Ar-

(Nukelta į 8 psl.)

GUZAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYCIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų paminėjimų
2443 WEST 63rd STREET
Telef. PR 8-0833 PR 8-0834

J. F. EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852
AMBULANCE PATARNAVIMAS DIENĄ IR NAKTĮ

Petkus
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero. TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

JOHN W. PACHANKIS MONUMENTS
C. VITKAUSKAS-VITKUS
6819-21 So. Western Ave. — All Phones GR 6-3745
GRAŽIAUSIŲ PAMINKLŲ PASIRINKIMAS
— o —
Lietuviai savininkai
Atdara kasdien ir sekmad. nuo 9 v. ryto iki 5 val. popiet

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

SKIP'S SELF SERVICE
Liquor Store
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
JULY — LIEPOS 27, 28, 29 D. D.

MOHAWK FIVE STAR BRANDY	Fifth	$2.98
ROPHI THREE STAR COGNAC	Fifth	$4.69
COEUR DE FRANCE GRANDE FINE CHAMPAGNE COGNAC	Fifth	$4.29
GRAIN ALCOHOL 190 PROOF U. S. P.	Fifth	$4.89
RICCADONNA VERMOUTH Dry or Sweet 30 oz. Bottle		$1.19
BERTANI SOAVE ITALIAN LIGHT DRY WINE	Quart	$1.49
BURTON'S DISTILLED LONDON DRY GIN	Fifth	$2.59
CZARINA VODKA 80 PROOF	Quart	$3.29
ORANGE ICE LIQUER	Fifth	$3.29
PFEIFFER PREMIUM BEER Case of 24—12 oz. cans	Case	$2.98

EDVARDAS SAUNORIS — GĖLININKAS
Paruošia gėles iš savo šiltadaržių vestuvėms, krikštynoms ir kitoms iškilmėms. Parūpina gėles ne tik laidotuvėms, bet ir gėles sodinti ir puošti kapus Jūsų artimųjų.
3942 W. 111th St., PR 9-1355 ir 9-1356

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON'
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių

Budriko perviršiaus IŠPARDAVIMAS
Sumažintomis kainomis

Dabar jums proga įsigyti reikalingus reikmenis stebėtinai žemomis kainomis.
2 gabalų svečių kambario setai nuo $88.00
2 gabalų Kroehler setas, vertės $400, už $229.00
3 gabalų miegamasis, vertės $198, už $88.00
4 gabalų miegamasis, vertės $450, už $249.00
5 dalių Dinette setai nuo .. $37.00
7 dalių valgomasis setas $149.00
9×12 vilnoniai kilimai $39.00
9×12 Linoleum $4.95
Televizijos 17 colių Portable $89.00
21 colio kabinetinės Televizijos $99.00
21 col. Televizija, Radio ir Phonografas kombinacija .. $119.00
Refrigeratoriai, skalbiamos mašinos, gaz. pečiai, elekt. siurbliai — nupiginti.

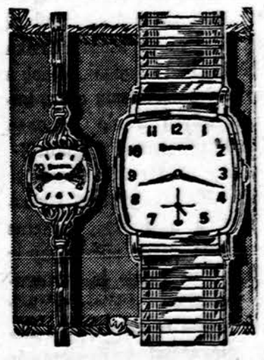

Didelis pasirinkimas rankinių laikrodėlių Šveicariškų ir Amerikos išdirbysčių. Kaina nupiginta. Deimantai ir gintaras už pusę kainos.

BUDRIK FURNITURE
3241 S. Halsted Street
Tel. CAlumet 5-7237
Atdara pirmad. ir ketvirt. vakarais iki 9 val. Sekmadieniais 11-5 val.
Budriko radio programos sekmad. iš stoties WHFC, 1450 kil. nuo 2 iki 2:30 valandos po pietų.

MOVING
A. BENIULIS atlieka įvairius perkraustymus bei pervežimus iš tolimų ir artimų atstumų.
Tel. RE 7-7083

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Associacijos Nariai
PETRAS BIELIŪNAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
PETRAS P. GURSKIS
659 WEST 18th STREET Tel. SEeley 3-5711
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138—1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003
STEPONAS C. LACKAWICZ
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
VANCE FUNERAL HOME
1424 S. 50th AVENUE Tel. OL 2-5245 arba TO 3-9687

taupyk
MIDLAND Savings
Įsteigta 1914 m.
BENDROVĖJE
4½% ant visų saskaitų
Kapitalas $7.000.000,00
4040 Archer Ave., Chicago 32, Ill.
August Saldukas, President
Kiekviena sąskaita ligi $10,000.00 apdrausta Federalinės Valdžios Įstaigoje

TIKĖJIMAS NEVILTYJE IR IŠTIKIMYBĖ PAVOJUJE

Dr. Juozo Girniaus knygą išleidžiant

STASYS BARZDUKAS, Cleveland, Ohio

Ateitis lemiama tik kovoje
Dr. J. Girnius

Turime rankose labai mums reikalingą knygą. Tai dr. Juozo Girniaus "Tauta ir ištikimybė tautai".

Dr. Girniaus knyga pasirodo pačiu laiku, nes, paties autoriaus teigimu, "nėra ko neigti, kad tiek krašte, tiek išeivijoj lietuvybę supa sunkūs rūpesčiai, kelią nevilti". Ilgoj savo istorijoj lietuvių tauta nekartą turėjo labai sunkių metų, bet negalime nesutikti su dr. A. Maceina, kad šio meto lietuvių tautos tragedija yra didžiausia visoje jos istorijoje.

Lietuvių tautos, jos ateities ir likimo rūpesčiams turime skirtą jau nevieną studiją. Prabėgomis prisiminkime kad ir Vydūno "Mūsų uždavinį" ir "Tautos gyvatą", St. Šalkauskio "Lietuvių tautą ir jos ugdymą", A. Maceinos "Tautinį auklėjimą", J. Aleksos "Lietuvių tautoslikimo klausimu" ir "Lietuviškų gyvenimo kelių beieškant", M. Krupavičiaus "Lietuviškąją išeiviją" bei kitus veikalus. Dr. Girnius dabar ateina su nauju užsimojimu ir nauju žvilgsniu, ryškindamas tautos tautos išdavimas. Šitai reikia mums žinoti, nors ir kaip būtų aišku, kad "vėlesnės išeivių kartos nutaus". Toks numatymas negali mūsų atleisti nuo dabartinės atsakomybės: "Ta ateitis, kurioj mūsų nebebus, niekuo negali nuprasminti dabarties, kurioje vienoje gyvenime. Nežinome, kiek kuriam dar lemta gyventi, bet kiekvienas galime visą savo gyvenimą prasmingai gyventi nepriklausomai nuo to, kas dėsis po mūsų".

Deja, prasmingai gyventi tėra tik **pia desideria** (neįvykdomi norai). Tikrovė gi yra ta, kad "svetimoj aplinkoj nenutausti reikia didelės dvasinės jėgos, kurios daugumas stokoja". Todėl iš tiesų realiai atsiremti tegalima tik mažuma, kuri "nesibaimina sunkaus kelio į visa, kas didu".

Pagrindiniai tautinės atramos taškai

Kuo gi šita tautinė mūsų didybė tesireiškia? Pagrindiniais tautinės mūsų atramos taškais autorius nurodo: turėjimą tautinio idealo, tautinį tikėjimą, viltį ir meilę, ištikimybės pergyvenimą, kovingumą ir lietuviškos aplinkos susidarymą Lietuvių Bendruomenės pavidalu.

Dr. Juozas Girnius, Lietuvių Katalikų Mokslo akademijos suvažiavime Chicagoje skaitys paskaitą: "Krikščioniškoji atsakomybė istorinėje laikų tėkmėje".

bei valstybės sampratą ir iškeldamas ypač išeivijai atitinkančius uždavinius. Pagrindinis jo rūpestis čia yra šis: ar įprasminsime tautinį savo buvimą svetur, ar suklupsime prieš bru talią tikrovę, ištirpdami ir virsdami "darbo žaliava" kitiems?

Vadinasi, stovime prieš šekspyriškąjį "būti ar nebūti".

Koks tad dr. Girniaus atsakydamas į šį likiminį klausimą?

Žmogiškos menkystės keliu

Autorius atvirai pastebi, kad nutautimo kelyje nužengėme jau toli, nes visur tesitenkinome tik pusinėmis priemonėmis, neparodydami nei reikiamo atsparumo, nei pasipriešinimo. Nuėjome ne žmogiškosios savo didybės, bet menkystės keliu: "Visur žmogiškoji didybė yra reta, nes ji iškovojama tik pasiaukojimo idealizmu. O menkystė visur klesti legionais, nes ji nieko nereikalauja — nei kovos, nei aukos. Daugumas visada renkasi menkystę, viliojančią savo lengvu keliu".

Bet daugumo pasukimas šituo menkystės keliu taip pat liudija ir bendrą visų mūsų kaltę, nes savanoriškas vienos tautybės keitimas kita yra savo

Tautinis **idealas** įprasmina lietuvišką mūsų gyvenimą. Tikėjimas tokiu idealu ir jo siekimas palaiko gyvą tautinę mūsų dvasią, o "kur dvasia yra gyva, ji pati randa sprendimus".

Tikėti Lietuvos istoriniu amžinumu autoriui reiškia "visomis pajėgomis kovoti, kad piktas likimas jos neištiktų, tai visomis pastangomis rūpintis, kad nemirtume Lietuvai, kur bebūtume atsidurę". Tikėti lietuviškosios dvasios kūrybiniu nemirtingumu "tai kiekvienam pagal savo pajėgas įsipareigoti lietuviškosios kultūros ugdymui". Tikėti lietuviškosios išeivijos pašaukimu yra tikėti ta mažuma, kurioj išliks gyva kančia, nes tik joj taip pat "liks gyvas naujo žmogaus ir naujų laikų ilgesys".

Šitoks autoriaus tikėjimas yra atremtas į viltį, nes vilties netekimas atimtų taip pat prasmę ir pačiam gyvenimui. Vilties versmė yra tie idealai, kuriais tikima ir kurių pagrindu einama gyvenimo atnaujinti.

Mūsų santykiai su tėvyne grindžiami tuo pačiu pagrindu kaip su mylimuoju žmogumi: "Lietuva mums nebėra viena iš

daugelio ir šalia daugelio tautų, o nepalyginamai vienintelė tauta, kaip kiekvienam jo mylimoji yra vienintelė, nors gražuolių yra milijonai".

Ištikimybė savo tautai remiasi asmeniniu atsakingumu ir meile. Į savo tautą žiūrima ne "iš šalies", o su meile. "Tikėti tai mylėti ir mylėti tai būti ištikimam", nes "tik mylimųjų likimas tampa savu likimu". Todėl autorius ir į savųjų nutautimą ragina žiūrėti ne abejingai, bet su rūpesčiu, t. y. ne svetimųjų akimis (jiems dėl mūsų nutautimo nei šilta, nei šalta), bet savosios tautos žvilgiu (jai sunku ir skriaudu savo vaikų netekti).

Sąmoninga ir kieta kova

Ateitį kuria **veikimas,** todėl autorius pasisako už aktyvumą: "Ateitis iš tiesų lemiama tik kovoje... Kol kovojama, tol lygiai atviros yra abi galimybės — ir laimėjimas, ir pralaimėjimas. Net jei galų gale būtų pralaimima, nebūtų pralaimėta be kovos, kuri jau pačioj savy slepia prasmę". Šioje kovoje reikia optimizmo, kuris būtų aklas ne tikrovei, o tikėjimas savimi ir tuo, kas brangu. Galimas taip pat ir pesimizmas, bet tik toks, "kuris būtų ne defetistinė rezignacija, o tikras sąžines žadinąs skausmas". Apskritai turi būti kovojama tokia dvasia: "Kada į visus smelkiasi abejingumas, jam reikia pasipriešinti tikėjimu. Kada visas pastangas paraližuoja neviltis, reikia žadinti viltį. Kada imama sąžines raminti tariama beprasmybe, reikia atskleisti neberegimąją prasmę".

Sėkmingai kovai prieš nutautimą yra būtina sukurti gyvastingą lietuvišką aplinką, ir tai yra mūsų kelias į **Lietuvių Bendruomenę.** Bendruomenės prasmė yra įgalinti kovą už lietuvybę. Šiam tikslui Bendruomenė visus lietuvius telkia draugėn lietuviškosios vienybės pagrindu, pirmesniu už visas skirtybes: "Kokios kieno bebūtų pasaulėžiūrinės bei religinės, politinės bei socialinės pažiūros, lietuvis lietuviui visada lieka savas brolis". Ir antra: kad lietuviškasis broliškumas neliktų paprastu sentimentu, reikia jį paversti vieninga veikla. Bendriesiems tautiniams uždaviniams reikia visų talkos: "Tai, ką tautai sukuria sava valstybė, išeivių bendruomenė turi pati susikurti ir savo pastangomis bei lėšomis išlaikyti visas institucijas, būtinas jos tautinei gyvybei".

Ne receptų stokojame, o gyvų žmonių

Štai kame glūdi dr. Girniaus knygos aktualumas.

Tiesa, vienam kitam joje keliamos mintys gali pasirodyti kaip receptų telkimas, o kas sutaisys pačius vaistus? Šitai taip pat autorius numato: "Ne receptų stokojame, o gyvų žmonių reikia. Receptų yra pakankamai — jie visų žinomi, tik nedaugelio vykdomi". Autoriaus manymu, vykdymas ateis su sąžinės pabudimu. "Tačiau sąžinę gali pažadinti ne kiti, o tik kiekvienas pats asmeniškai. Iš šalies sąžinė nėra išbudinama". Atrodytų, kad ir dr. Girniaus knygos balsas tebutų tik "šauksmas tyruose".

Bet šitaip nebus, ir dėl šių priežasčių.

Viena, šis balsas yra **kiekvieno** mūsų lietuviškos sąžinės šauksmas. Todėl knyga laukia ne tik abejingo skaitytojo, bet taip pat ir joje skelbiamos idėjos bei kovos bendro. Nutautimo grėsmė prabyla į mus tautinės ištikimybės rūpesčiu. Antra, šis lietuviškos mūsų sąžinės šauksmas mums yra perduodamas su visu **filosofo** analizės įžvalgumu ir **lietuvio patrioto** kruopštumu. Tai yra gėrio siekimas, o M. Pečkauskaitės žodžiais, "niekada neužmirškime, kad įmesdami į pasaulio iždą nors mažiausią gėrio dalelę, mes jau geriname pasaulį". Šiuo atveju yra "lietuviško mūsų pasaulio" gerinimas, ir čia negali buti nei stabtelėjimo, nei pavargimo, nes tai butų ne tik tautinių mūsų idealų, bet ir kovos draugų išdavimas.

Štai kodėl mes tikime, kad dr. Girniaus knygos yra reikalingas kiekvienas lietuvis, ypačiai gi Lietuvių Bendruomenės darbininkas ir talkininkas. Esame nuoširdžiai dėkingi LFB Į Laisvę Fondui, šia knygą išleidusiam.

Autorius, šią knygą padovanojęs

Mūsų žodis nebūtų pilnas, jei nors trumpai neprisimintume ir autoriaus, šią knygą mums padovanojusio.

Juozas Girnius pasaulio šviesą išvydo 1915 gegužės 25 Lietuvoj (Sudeikiuose, Utenos aps.). Aukštuosius mokslus išėjo Vytauto Didžiojo universitete Kaune, jus gilino Luovaine, Freiburge i. Br., Paryžiaus Sorbonoje. Filosofijos daktaro laipsnį įsigijo Montrealio universitete Kanadoj. Filosofinius dalykus 1941 - 44 dėstė Vytauto Didžiojo filosofijos fakultete, 1946—49 mokytojavo tremties lietuvių gimnazijose Nuertingene ir Schw. Gmuendėj Vokietijoj. Nuo 1953 Lietuvių Enciklopedijos redaktorius Bostone, taip pat "Aidų" ir "Literatūros Lankų" redakcinių kolektyvų narys. Aktyviai reikšdamasis visuomeniniame lietuvių gyvenime, ypačiai ateitininkuose, 1955 buvo taip pat išrinktas į JAV Lietuvių Bendruomenės I-ąją tarybą.

Dr. Girnius skaitančiajai lietuvių visuomenei pažįstamas iš jo visuomet aktualių gyva mintimi rašomų darbų lietuvių spaudoje — "Logos", "Židiny", LKMA Suvažiavimo darbuose Lietuvoj, "Aiduose", "Tremtinių Mokykloje", "Tremties Metuose", "Literatūros Lankuose" ir kt. svetur. Atskirai jo išleisti šie darbai: "Lietuviškojo charakterio problema" 1947, "Tautiniai mūsų uždaviniai tremtyje" 1947, "Laisvė ir būtis" 1953 (doktorato disertacijos santrauka), rankrašty "Aidų" premijuota studija "Žmogus be Dievo".

Išėjęs tomistinę mokyklą, dr. Girnius didžiausią dėmesį skiria egzistencinei filosofijai (M. Heideggeriui, K. Jaspersui ir kt. autoriams). Taip pat domisi estetikos ir literatūros klausimais, pvz. "Žemės" antologijos įvadu duota plati jo studija apie žmogaus prasmės žemėje poeziją.

Prof. Juozas Žilevičius "Draugo" redakcijoje

Prof. J. Žilevičius po Dainų šventės paatostogavęs J. Bachuno vasarvietėje, vėl grįžo į Chicagą ir toliau tvarko Liet. Muzikologijos archyvą. Į šį archyvą stengiamasi įjungti P. Sarpaliaus, "Birutės", N. Gugienės, a. a. A. Pociaus, J. Byansko archyvinė medžiaga. Šiuos uždavinius vykdant daug padeda N. Gugienė.

Iš Chicagos komp. J. Žilevičius vyks į Clevelandą pas čiurlioniečius ir rugpiūčio gale pasieks namus. Tada nori užbaigti savo pradėtas ir dar nebaigtas kompozicijas: instrumentalinį nonetą bei styginį kvartetą; taipgi nori baigti atstatyti savo simfoniją, kuri žuvo karo metu. Toliau — imsis užbaigti ir apšlipuoti kaikuriuos vokalinius kūrinius chorams, su solistais, pvz. "Malda". Tarp artimesnių darbų bus ir užbaigiamos studijos: JAV lietuvių religinės muzikos istorija, kuri bus įjungta į kolektyvinį veikalą — JAV lietuvių katalikų istoriją.

Jonas Minelga

TREMTINUKUI

Tu nematei tėvelių krašto,
Jo ežerėlių ir šilų.
Nakčia žvaigždžių mįslingo rašto,
Nei žiemą pirkių jo žilų.

Tu negirdėjai kai gegutė
Kukuoja liepoj ir kleve,
Kaip žvanga dalgiai šienapiūtėj
Kai eina vasara gatve.

Tave nesupo švelnios bangos
Močiutės Baltijos, o ne —
Kai vaivorykštė juosia dangų
Ir nardo saulė Nemune.

Gražus tėvelių tavo kraštas, —
Didvyrių žemė Lietuva.
Įausk širdin jos kalbą, raštą...
Kovok, kad būtų ji laisva!

BROLIUKUI

Ant lazdutės jojai,
Katinėliui mojai,
Kas rytelį, vakarėlį
Su gaidžiu kovojai.

— Čiūčia-liūlia, pupą! —
Motinėlė supa,
Juokas ėmė bobunytę
Tau patempus lūpą.

Nekantravo Auksė:
— Tai kada užaugsi,
Ar pienuką per čiulpuką
Ir už metų trauksi?!

Kas čia pasidarė?
Durys atsidarė.
— Algis vyras, ne pipiras! —
Tėtis garsiai tarė.

(Iš paruošto spaudai rinkinio „Labas rytas, voverie").

Keliu važiuojant, jo sparnai suglaudžiami ir padedami į priekabą. Tai galima padaryti per 10 min.

Išminčiaus klausė: "Kaip reikia tarnauti neregimom dvasiom?" Išminčius tarė: "Jei mes dar nemokam tarnauti žmonėm, tai kaip gi mes galim tarnauti neregimom dvasiom?"

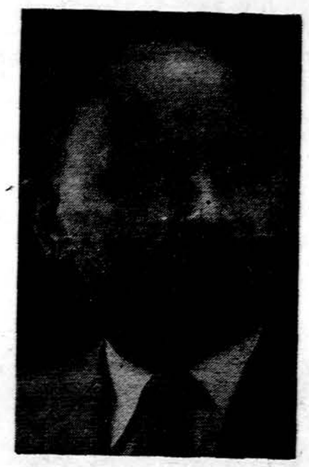

Jonas Minelga

● **Jonas Minelga,** daugiausia pažįstamas mažiesiems skaitytojams, yra gimęs Lietuvoje 1917 m. rugpiūčio 6 d. Eilėraščius pradėjo rašyti gana anksti, dar mažas būdamas, kurių pirmieji išspausdinti 1930 m. "Žvaigždutėje". Be to, Jonas bendradarbiavo laikraščiuose: Kregždutėj, Saulutėj, Eglutėj, Mūsų Rytojuje, Jaunajame Ūkininke, Žiburiuose, Žingsniuose, Karyje, Ateityje ir Drauge. Poetas šiuo metu turi paruošęs vaikams eilėraščių rinkinį "Labas rytas, voverie", kuriam ieško leidėjo. J. Minelgos eilėraščiai vaikams prilygsta geriausiųjų mūsų vaikų poetų Nemunėlio ir Žitkevičiaus eilėraščiams. Jie paprasti, skambūs, vaikiški ir nuotaikingi. Tenka pastebėti, kad Jonas Minelga parašo ir humoristinių eilių, kurių, pasirašytų Jonio Aluonos slapyvardžiu, nemaža spausdinama šio dienraščio humoro skyriuje. Poetas gyvena Chicagoje ir yra pasiryžęs vaikams dar sukurti daug eilėraščių ir poemėlę. Yra rašęs ir suaugusiems poezijos, tačiau dabar jo pagrindinė ir stipriausia sritis — eilėraščiai mažiesiems ir humoristika.

Lietuvos radiofonai

(Atkelta iš 7-to pusl.)

tėjant karo frontui prie Vilniaus, vokiečiai išsprogdino radijo stotį ir 1944 m. liepos m. 2 d. transliacijos buvo sustabdytos.

25 m. Klaipėdos radiofonui

Minint Lietuvos radiofono pradžią 1926 m., reikia pridurti, kad 1936 m. ir Klaipėdoje buvo pastatyta radijo stotis; darbą pradėjo Klaipėdos lietuviškas radiofonas. Taigi, šiais metais jam sukanka 25 m. nuo veiklos pradžios. Šią sukaktį tektų paminėti atskirai. Ta proga pastebėtina, kad apie Lietuvos radiofoniją trūksta atitinkamos literatūros, prisiminimų ir kt. Toje srity daugiau dirbusių būtų pareiga ir gera proga parengti specialų leidinį ar ir spaudoje iškelti trijų Lietuvių radiofonų — reikšmingų kultūros įstaigų — veiklos bruožus. Šių eilučių autoriaus bandymas kiek smulkiau panagrinėti tų radiofonų veiklą, drauge paminint laisvojo lietuviško žodžio sklidimą iš įvairių Europos radijo stočių, numatomas paskelbti 24-me L. Enciklopedijos tome.

Skraidantis automobilis

Skraidančius automobilius pradės gaminti Ling-Temco Electronics fabrikas Dallas, Texas. Jie vadinsis aerocar ir juos užsakė Aerocar International Corp., Forth Worth. Jei atsiras reikiamas skaičius pirkėjų, tie "aerokarai" bus pastoviai gaminami. Jie turės 143 arklio jėgų motorą. Kelyje galės išvystyti 60 mylių greitį, o ore — 100 mylių per valandą. Jiems pakilti reikia tako 650 pėdų.

KRONIKA

● **Dr. L. Mackevičius,** rokiškėnas, Buenos Aires universitete baigęs mediko okulisto studijas, Argentinos sostinėje, miesto centre, turi savo kabinetą; be to, yra Merlo ligoninės vedėjas ir dėsto savo specialybės paskaitas.

● **Petras Būtėnas** ruošia studiją apie Lietuvos vakarų sienas, pagrindan dėdamas vietovardžius, vandenvardžius, kurie kalba apie anksčiau lietuvių apgyventas vietas.